

PROFESIONALNI STRES KOD ZAPOSLENIKA U USTANOVAMA ZA STARIJE I NEMOĆNE OSOBE TIJEKOM PANDEMIJE COVID-19

Bilen Milosavljević, Nataly

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Health Studies / Sveučilište u Rijeci, Fakultet zdravstvenih studija u Rijeci**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:184:795579>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-19**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Health Studies - FHSRI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FAKULTET ZDRAVSTVENIH STUDIJA
SVEUČILIŠNI DIPLOMSKI STUDIJ
ZAŠTITA I PROMICANJE MENTALNOG ZDRAVLJA

Nataly Bilen

**PROFESIONALNI STRES KOD ZAPOSLENIKA U USTANOVAMA ZA
STARIJE I NEMOĆNE OSOBE TIJEKOM PANDEMIJE COVID 19**

Diplomski rad

Rijeka, 2021.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FAKULTET ZDRAVSTVENIH STUDIJA
SVEUČILIŠNI DIPLOMSKI STUDIJ
ZAŠTITA I PROMICANJE MENTALNOG ZDRAVLJA

Nataly Bilen

**OCCUPATIONAL STRESS IN EMPLOYEES IN INSTITUTIONS FOR THE
ELDERLY AND THE INFIRM DURING THE COVID 19 PANDEMIC**

Diplomski rad

Rijeka, 2021.

Izvešće o provedenoj provjeri izvornosti studentskog rada

Opći podatci o studentu:

Sastavnica	FAKULTET ZDRAVSTVENIH STUDIJA
Studij	Diplomski sveučilišni studij sestrinstvo-promicanje i zaštita mentalnog zdravlja
Vrsta studentskog rada	Diplomski rad
Ime i prezime studenta	Nataly Bilen
JMBAG	0236211383

Podatci o radu studenta:

Naslov rada	PROFESIONALNI STRES KOD ZAPOSLENIKA U USTANOVAMA ZA STARIJE I NEMOĆNE OSOBE TIJEKOM PANDEMJE COVID 19
Ime i prezime mentora	Vladimir Mićović
Datum predaje rada	21.9.2021.
Identifikacijski br. podneska	1648135422
Datum provjere rada	14.9.2021.
Ime datoteke	Nataly_-_diplomski-turnitin.doc
Veličina datoteke	1.63 MB
Broj znakova	63709
Broj riječi	10957
Broj stranica	59

Podudarnost studentskog rada:

Podudarnost (%)	7%
-----------------	----

Izjava mentora o izvornosti studentskog rada

Mišljenje mentora	Rad je izvoran
Datum izdavanja mišljenja	21.9.2021.
Rad zadovoljava uvjete izvornosti	X
Rad ne zadovoljava uvjete izvornosti	-
Obrazloženje mentora (po potrebi dodati zasebno)	-

Datum
21.9.2021.

Potpis mentora

PR. DR. SC. VLADIMIR MIĆOVIĆ, DR. MED.

SAŽETAK

Pandemija COVID 19 unijela je veliki nemir u sve sfere diljem svijeta. Pojavila se nenadano i promijenila je uvelike svijet kakav smo do tada poznavali. Gotovo „preko noći“ promijenili smo obrasce ponašanja, uveli restrikcije, „lockdown-ove“, te brojna druga ograničenja u cilju sprječavanja širenja pandemije. U ovom radu analizira se profesionalan stres kod zaposlenika u ustanovama za starije i nemoćne osobe u vrijeme pandemije COVID 19 u cilju se procjenjuje razine stresa s obzirom na novonastalu situaciju pojavom pandemije. Rad je proveo anketu među zaposlenicima u domu za starije osobe „Mali Kartec“ na Krku i u domu za starije osobe „Volosko“ u Opatiji. Anketa se sastojala od niza pitanja na koje je trebalo dati odgovor ili procijeniti stupanj slaganja s tvrdnjama. Predmetna su pitanja bila povezana sa stresom na poslu kao i doživljajem stresa od strane zaposlenika navedenih ustanovama. Rezultati su pokazali kako se pojavom pandemije povećala razina stresa kod zaposlenika kao i osjećaj straha, no isti je protekom početne faze pandemije u laganom otpadanju, a razlog tomu je dijelom i pojava cjepiva te njegovo provođenje. Stoga, djelatnike je potrebno kontinuirano informirati u svezi aktualnih uputa i obrazaca ponašanja prema štićenicima i posjetama štićenicima, a sve u cilju odražavanja optimalne razine funkcioniranja ustanova kao i prevencija zaraze COVID 19.

Ključne riječi: profesionalni stres, rad s starijim osobama, zaposlenici domova za starije i nemoćne osobe

SAŽETAK	III
SADRŽAJ	V
1. UVOD	1
1.1. Predmet istraživanja	1
1.2. Svrha i ciljevi istraživanja	1
1.3. Znanstvene metode	2
2. PROFESIONALNI STRES KOD ZAPOSLENIKA U USTANOVAMA ZA STARIJE I NEMOĆNE OSOBE TIJEKOM PANDEMIJE COVID 19	3
2.1. O pojmu stresa	4
2.2. Općenito o COVID 19 pandemiji	6
2.3. Ustanove za starije i nemoćne osobe tijekom pandemije COVID 19	8
3. ANKETA PROVEDENA UNUTAR DOMOVA ZA STARIJE OSOBE „MALI KARTEC“ KRK I DOMU ZA STARIJE OSOBE „VOLOSKO“ OPATIJA	11
3.1. Ispitanici i metode	11
3.2. Rezultati	12
3.3. Rasprava	39
4. ZAKLJUČAK	49
5. LITERATURA	51
6. PRILOZI	54

1. UVOD

Pandemija COVID 19 uzrokovala je brojne nestabilnosti na nacionalnoj i svjetskoj razini u gotovo svim sferama. Dana 11. ožujka 2020. godine u Republici Hrvatskoj Ministar zdravstva donio je Odluku o proglašenju epidemije bolesti COVID 19, a sve u cilju primarne zaštite zdravstvenog stanja pacijenata te radnika. Najveći „udarac“ u nastaloj pandemiji zadobila je zdravstvena industrija te njihovi djelatnici. Zaposlenici u domovima za starije i nemoćne osobe aktivno i pasivno pripadaju kategoriji ljudi koju je pandemija izravno pogodila te koji su izloženi velikom riziku oboljenja zbog velike fluktuacije ljudi te nemogućnosti kod takve vrste posla raditi od kuće. Naime, nastala situacija kod ove kategorije radnika izaziva određenu dozu stresa i pritiska. Stoga, potrebno je savjesno upravljati vlastitim psihičkim te fizičkim zdravljem. Osim navedenog, u ustanovi je na generalnoj razini potrebno upravljati sa psihosocijalnom i psihološkom dobrobiti kao i koristiti strategije za upravljanje stresnih situacija. Nažalost, upitno je trajanje navedene pandemije, ali ista je već sada ostavila duboke tragove u svim sferama ljudskog života. Provedena anketa u ovom radu pokazati će na koji način pandemija utječe na općenito zdravstveno stanje djelatnika zaposlenih u domovima za starije i nemoćne osobe.

1.1. Predmet istraživanja

Predmet istraživanja zasniva se na analizi utjecaja COVID 19 pandemije na djelatnike u domovima za starije i nemoćne osobe, utjecaj pandemije na njihovo psihičko i fizičko stanje te njihovi stavovi u svezi radne okoline, cjepiva kao i doticaja sa zaraženim osobama.

1.2. Svrha i ciljevi istraživanja

Svrha ovog rada je da se u prvom redu naglasi dalekosežan utjecaj pandemije COVID 19 na gotovo sve društvene sfere pa tako i na djelatnike koji su zaposleni u domovima za starije i nemoćne osobe. Stoga, predmet rada jest analiza njihov fizičkog i psihičkog

stanja uslijed pandemije, promjene koje je ista uvela te njihovi stavovi i vezi cijepljenja i budućeg razdoblja.

Ciljevi ovog rada su:

- Ispitati osnovne uzroke profesionalnog stresa kod djelatnika zaposlenih u domovima za starije i nemoćne osobe,
- Ispitati utjecaj pandemije COVID 19 na fizičko i psihičko stanje djelatnika u domovima za starije i nemoćne osobe.

Istraživačka pitanja u ovom radu su:

- Koji su uzroci profesionalnog stresa prema mišljenju zaposlenika u domovima za starije i nemoćne osobe?
- Jelu li zdravstveni radnici bili izloženi pandemiji COVID 19?
- Jesu li zdravstveni radnici oboljeli od koronavirusa?
- Kakav je utjecaj pandemije COVID 19 na psihičko i fizičko stanje djelatnika u domovima za starije i nemoćne osobe?
- Je li se povećala razina stresa kod zdravstvenih djelatnika u domovima za starije i nemoćne osobe uslijed pojave COVID 19 pandemije?

1.3. Znanstvene metode

Pri pisanju ovog rada te istraživanju i formuliranju rezultata koji su produkt istraživanja korištena je metoda analize i sinteze, metoda indukcije i dedukcije te metoda deskripcije.

2. PROFESIONALNI STRES KOD ZAPOSLENIKA U USTANOVAMA ZA STARIJE I NEMOĆNE OSOBE TIJEKOM PANDEMIJE COVID 19

Stres na radnom mjestu pitanje je koje sve više zabrinjava. Sve je veće priznanje da stres na poslu ima značajne implikacije na fizičku i mentalnu dobrobit radnika te troškove za poslodavce i gospodarstvo. (1) U dosadašnjem svjetskom istraživanju stresora na radu identificirano je šest glavnih područja njihovog izvora: zahtjevi za poslom, radna uloga i odgovornosti, nedostatak kontrole nad zahtjevima posla, nedostatak podrške u radnom okruženju, loši međuljudski odnosi i promjene u radu. (1) Česta ili trajna aktivacija moždanih sustava koji reagiraju na stres mogu tijekom života dovesti do povećane ranjivosti do niza poremećaja u ponašanju i fizioloških poremećajima. (1)

Stres na poslu uzrokuje bolest, manje motivacije među radnicima, neproduktivnost i osjećaj manje samopouzdanja u vlastite radne sposobnosti na poslu. Dobra organizacija rada kao i dobri rezultati profesionalne aktivnosti najbolji su načini za sprečavanje stresa na poslu. Poslodavci bi trebali biti u mogućnosti prepoznati radnike pod stresom i uvesti intervencijske mjere za smanjenje stresa na poslu. (1)

Dakle, stres povezan s poslom može se spriječiti ili suprotstaviti organizacijskim redizajniranjem (npr. osnaživanjem zaposlenika i izbjegavanjem i prekomjernog i nedovoljnog opterećenja), poboljšanjem socijalne podrške i promicanjem razumne nagrade za uloženi trud. Osim navedenog, spriječiti se može i prilagođavanjem fizičkih postavki na radnom mjestu sposobnostima, potrebama i razumnim očekivanjima radnika. Utvrđene su posljedice stresa koje bi mogle dovesti u vezu sa zdravstvenim stanjima, poput povećanja pušenja, upotrebe droga, nesreća, problema sa spavanjem i poremećaja prehrane. Populacije koje žive u stresnijim okruženjima (zajednice s većom stopom razvoda, poslovni neuspjesi, prirodne katastrofe itd.) jače puše i imaju veću smrtnost od raka pluća i kroničnog opstruktivnog plućnog poremećaja. (1)

Prema Zavodu za javno zdravstvo u Republici Hrvatskoj, puši svaka treća osoba, što nas svrstava u sam svjetski vrh po potrošnji cigareta, a svaki drugi hrvatski pušač u prosjeku

puši 15-24 cigarete dnevno. Fiziološki odgovori na stres uključuju povišenu razinu kortizola, povišenu razinu kolesterola, povišeni krvni tlak, lupanje srca, bol u prsima, nesanica, pojava nekih vrsta karcinoma, probavne smetnje, glavobolje, mišićno-koštani problemi i smanjena imunološka funkcija. Nakon percepcije akutnog stresnog događaja dolazi do lanca promjena u živčanom, kardiovaskularnom, endokrinom i imunološkom sustavu. Te promjene predstavljaju odgovor na stres i uglavnom su prilagodljive, barem u kratkom roku. (1)

2.1. O pojmu stresa

Pod pojmom stresa podrazumijeva se stanje u kojemu organizam doživljava određenu prijetnju prema svojem integritetu. Pojam stresa svoju upotrebu vuče još iz 14. stoljeća uz konotacije patnje, tegobe, nesreće, tuge i neprilike. «Kanadski liječnik Hans Selye 1935. godine počeo je upotrebljavati stres u vrlo specifičnom smislu, označavajući njime usklađeni skup tjelesnih obrana protiv štetnog podražaja bilo koje vrste.» (2)

Slijedom navedenog, uslijed dugoročnog izlaganja stresu dolazi do povećanog lučenja kortikosteroida kao i povećanjem kore nadbubrežne žlijezde. Osim navedenog, dolazi do atrofije timusa te ostalih limfatičkih struktura. Navedeni tjelesni obrazac R. Lazarus naziva općim adaptivnim sindromom. (3) «Richard Lazarus razradio je teoriju stresa prema kojoj najveće značenje u stresnim zbivanjima imaju spoznajni (kognitivni) procesi, a središnji je pojam njegove teorije pojam ugroženosti a ugroženost je, prema Lazarusu, stanje u kojem pojedinac predviđa sukob s ugrožavajućom situacijom. Drugim riječima, Lazarus definira stres kao „stanje koje se javlja u situaciji nesklada između zahtjeva koje okolina postavlja pred pojedinca i njegovih mogućnosti reagiranja na te zahtjeve.» (4)

Žlijezde s unutrašnjim izlučivanjem, tj. njihov sustav, odgovoran je za sve promjene koje tijelu uzrokuje stres i izlaganje njemu. Osim navedenog sustava, dogovornost ima i autonoman živčani sustav. Dakle, endokrinološke bolesti se često povezuju sa stresom, a najčešće dijabetes i hipertireoza. (5) «Djelovanje stresa povezuje se s bolestima sustava organa za kretanje kao što su: osjećaj ukočenosti zglobova bez patoloških

promjena, psihogeni reumatizam, kronični umor i teško podnošenje tjelesnog napora – što dovodi do emotivne razdražljivosti.» (6)

Najveću razinu stresa među medicinskim osobljem uzrokuje faktor nedovoljnog broja zaposlenih, praćen preopterećenošću poslom, neadekvatnim materijalnim sredstvima za rad (financijska ograničenja), lošom organizacijom na poslu i čimbenikom loše komunikacije s nadređenima. (1) Recentna istraživanja navode kako najveći broj anketiranih medicinskih stručnjaka pokazuje umjerenu razinu stresa. U provedenim istraživanjima najveći broj anketiranog medicinskog osoblja pokazao je visoku razinu stresa uzrokovanu lošom organizacijom na poslu (37,7% ispitanika), vremenskim ograničenjima za pregled pacijenata (29,31% ispitanika), lošom razinom komunikacije s nadređenima (36,7%), male mogućnosti za napredak i napredovanje (34,43%), nedovoljan broj zaposlenih (45,90%). Druga slična istraživanja provedena širom svijeta pokazuju slične rezultate. (1)

Dakle, stres uvelike oslabljuje imunološki sustav pojedine osobe čime se povećava mogućnost nastanke bolesti. Stres također može negativno utjecati na funkcioniranje imunološkog sustava pojedine osobe. Stoga, kao izravna posljedica izlaganja stresu te dugoročnih traumatskih stresova dolazi do pojave sindroma izgaranja na poslu (tzv. burn-out sindrom) ali i PTSP-a (posttraumatski stresni poremećaj). (5)

Prema Sindikatu samostalnih sindikata Hrvatske, hrvatski su radnici na samom dnu Europske unije na ljestvici zadovoljstva kvalitetom svog radnog mjesta. Istraživanje je pokazalo da je u Hrvatskoj radno mjesto jedno od najčešćih mjesta na kojem ne postoje pravila u vezi s ljudskim odnosima na radnom mjestu, a loše ponašanje se kažnjava s vremenom. Pretpostavljeni su uglavnom lošeg ponašanja. (7)

Većina poslodavaca u Hrvatskoj nije donijela posebne pravilnike o postupku i mjerama zaštite dostojanstva radnika. U njihova interna pravila i postupke nisu uključili nikakve mjere za zaštitu dostojanstva radnika i zaštitu od diskriminacije. (8) Prevencija psihosocijalnih rizika koji utječu na mentalno zdravlje zaposlenika u Hrvatskoj se ne

provodi ili se ne primjenjuje na odgovarajući način, kao ni sustavna kontrola zaštite od tjelesnih ozljeda. (9)

Od pojave pandemije COVID-19, bolničko osoblje je pod visokim stresom tijekom postupka njege. Moraju se suočiti s učincima nerazumijevanja šire javnosti, suočiti se s brigama članova obitelji, iskusiti strah od nepoznate bolesti i postati prenositelj bolesti te iskusiti izazove povezane s njihovim profesionalnim vještinama osobne kontrole zaraze. To su glavni stresori za zdravstvene radnike tijekom epidemije COVID-19 i kao takvi, nekoliko ih je doživjelo strah, iscrpljenost i stres.

2.2. Općenito o COVID 19 pandemiji

Nova koronavirusna upala pluća (COVID-19) uzrokovana novom koronavirusnom infekcijom (SARS-CoV-2) pojavila se 2019. Sličan je teškom akutnom respiratornom sindromu (SARS) koji je izbio od 2002. do 2003., jer put prijenosa nije jasan, ali se može širiti prijenosom s čovjeka na čovjeka. Simptomi se javljaju unutar otprilike 2 do 14 dana od zaraze virusom, a bolest brzo prelazi iz asimptomatskog stanja ili blagih simptoma u teške simptome ili čak smrt. (10)

Do sredine 2021. godine, statistički podatci ukazuju da je u Republici Hrvatskoj zabilježeno ukupno 363.397 slučajeva oboljenja od koronavirusa. Slijedom navedenog, evidentiran je oporavak 354.055 osoba. Od COVID 19 u Republici Hrvatskoj preminulo je 8.254 osobe. U svijetu je od koronavirusa zabilježeno ukupno 197.390.740 slučajeva. Oporavljenih osoba je 178.540.567. Broj preminulih od COVID 19 u svijetu je 4.214.977. U svezi cijepljenja, broj utrošenih doza u Republici Hrvatskoj je 3.057.321. Ukupan broj cijepljenih osoba s najmanje jednom dozom je 1.639.095, dok sa obje doze je cijepljeno 1.418.226. (11)

Od pojave pandemije, u cilju sprječavanja širenja bolesti, vlade diljem svijeta donose različite obrasce ponašanja i donose razne mjere pridržavanja i izbjegavanja izravnog kontakta kao i poštivanja tzv. socijalne distance. Kako pandemija COVID-19 nastavlja rasti, kolektivno sjećanje na SARS ponovno je oživljeno i ljudi su se zavjetovali da neće

ponoviti istu pogrešku. Kao rezultat toga, bolnice na Tajvanu brzo su provele kampanju zadržavanja kao odgovor na trenutno nastalu pandemiju razvijanjem mjera za hitno reagiranje.

Primarni izazov u pandemiji COVID-19 bio je zbrinjavanje zaraženih pacijenata, što definira ozbiljan rizik za radnike na jedinicama intenzivnog liječenja zbog potrebe za stalnim kontaktom sa zaraženim pacijentima tijekom duljih vremenskih razdoblja. Ranije su zabilježene raširene infekcije i smrtni slučajevi među zdravstvenim radnicima za MERS i SARS, a trenutno za bolest COVID-19, namećući značajne socijalne i mentalne pritiske na radnike. (12)

Tijekom izbijanja SARS-a i MERS-a, zdravstveni radnici izvijestili su o zabrinutosti zbog sebe i zdravlja svojih obitelji i objasnili svoja bolna iskustva straha, tjeskobe, pa čak i socijalnih predrasuda i stigme. (13) Štoviše, pokazalo se da djelatnici u zdravstvenom sustavu imaju tendenciju da se i dalje podvrgavaju simptomima sagorijevanja, mentalnog pritiska, anksioznosti i depresije čak i nakon ublažavanja izbijanja epidemije. Prethodna istraživanja također su pokazala da je posttraumatski stresni poremećaj (PTSP) prilično čest među preživjelima zaraznih bolesti. (14)

Osoblje mora nositi zaštitnu opremu, nadzirati pacijente i posjetitelje koji ulaze i napuštaju bolnicu, te postaviti vanjsko područje za pregled groznice u hitnoj klinici. Pored toga, uspostavljen je raspored zakazivanja, a sve bolničko osoblje raspoređeno je u borbu protiv pandemije pružanjem sveobuhvatne skrbi za pacijente na odjelima za izolaciju s negativnim stresom ili općim stacionarima, te sudjelovanjem u rotacijskim smjenama radi provođenja karantenskih mjera na bolnička vrata. Pandemija je poremetila izvorni raspored bolničkog osoblja i prouzročila promjene u njihovom radu ili životu, što je rezultiralo značajnim fizičkim i mentalnim stresom.

Zdravstveni radnici vrlo su često osjetljivi na sagorijevanje posla, a najviši stupanj izgaranja posla zabilježen je među zdravstvenim radnicima koji rade u hitnim i internetskim odjelima gdje su izloženi ogromnoj količini stresa vezanog za posao. Poznati čimbenici koji pridonose visokom riziku od sagorijevanja posla uključuju

intenzivnu njegu pacijenta, visoku stopu smrtnosti i neprikladne uvjete posla u smislu velikog radnog opterećenja, zajedno s nedostatkom vremena za adekvatno zadovoljenje potreba pacijenta. (15)

U skladu s tim, relevantni zdravstveni radnici doživljavaju razinu stresa iznad svojih mogućnosti, što može dovesti do izgaranja posla. Izgaranje posla navodno je popraćeno smanjenom kvalitetom pružanja njege pacijentima i visokom stopom odsutnosti i fluktuacije zdravstvenih radnika, za što je poznato da sve uzrokuju nepopravljive posljedice na zdravstveni sektor. (16)

2.3. Ustanove za starije i nemoćne osobe tijekom pandemije COVID 19

Životni se vijek poboljšao i produljio zbog povećanja dostupnosti i poboljšanja kvalitete života, ali i zdravstvenih usluga. Republika Hrvatska bilježi trend demografskog starenja stanovništva što znači da je došlo do povećanja broja osoba koje pripadaju starijoj životnoj dobi. (17) Predmetne osobe su najčešće pojedinci koji žive u samačkim kućanstvima i to sve kao rezultanta postmodernističkog trenda raspada tradicionalne obitelji. (18) Time se povećava broj osoba koje će zbog starosti i nemogućnosti vlastite brige postati korisnici sustava zdravstvene i socijalne skrbi.

Republika Hrvatska ima razvijen socijalni sustav na način da posjeduje mrežu institucionalne skrbi u pogledu osoba koje su u starijoj životnoj dobi i to na način da se iste smjeste u domove za starije osobe. Obzirom da se u posljednjih desetak godina potražnja za institucionalnom skrbi uvelike povećala, pred domove za starije i nemoćne osobe i njihove zaposlenike postavljaju se novi zahtjevi i nova očekivanja čime izravno dolazi do povećanja opsega posla i zahtjevnosti rada osoba koje su zaposlene u domovima za starije i nemoćne osobe.

Poznato je kako stres ima izravan utjecaj na zdravstveno stanje pojedine osobe te se izravno odražava na njegov rad i kvalitetu istog. Stres uzrokuje smanjenje radne efikasnosti te vrlo često može dovesti do potpune mentalne iscrpljenosti. Potrebno je na

vrijeme prepoznati sve simptome stresa i ukloniti ih kako ne bi došlo do izgaranja na poslu zbog dugoročnog izlaganja stresu.

Stres se odnosi na reakcije pojedinaca na različite situacije. Uključuje promjene u njihovoj fiziologiji ili psihologiji uslijed događaja u vanjskom okruženju koji se procjenjuju kao više nego što mogu podnijeti, tako da utječu na njihovo fizičko i mentalno blagostanje. Stres na poslu smatra se procesom interakcije između pojedinca i radne okoline, koji predstavlja nakupljanje negativnih emocija koje generira rad. Te negativne reakcije dovode do dugotrajnog iskustva visokog stresa, što zauzvrat utječe na fizičko i mentalno zdravlje. Točnije, uzrokuje višestruke štetne simptome, kao što su nesanica, glavobolja, umor, anksioznost, gastrointestinalna nelagoda i pad imuniteta, kao i povećani obiteljski sukobi, smanjena kvaliteta rada, poremećaji međuljudskih odnosa i drugi negativni učinci. (10)

Stresni događaji ili stresori na radnom mjestu mogu izazvati stresne reakcije, a osobne osobine i ponašanje zaposlenika komuniciraju s radnom okolinom. Snažni tjelesni i mentalni zahtjevi dovode do povećanja razine stresa u bolničkom osoblju, što zauzvrat može utjecati na njegu bolesnika.

Obzirom na pojavu pandemije COVID-19, domovi za starije i nemoćne osobe su započele mobilizaciju osoblja kako bi obuzdale pandemiju, poput postavljanja stanica na ulazima i izlazima u domove kao i punktove gdje se svakom posjetitelju i zaposlenom mjeri temperatura. Te su mjere promijenile postojeći način rada osoblja i izazvale neviđeni stres na svim vrstama zdravstvenih radnika. Kako temperatura raste dolaskom ljetnih mjeseci, nošenje zaštitne opreme dulje vrijeme uzrokuje nelagodu u osoblju. Budući da su zdravstveni radnici pod visokim stresom, preporuka je da se iste redovito procjenjuje i nadzire te da se provode odgovarajuće intervencije. Također, po potrebi je potrebno osigurati i psihološko savjetovanje i mjere za ublažavanje stresa. Tijekom suzbijanja pandemije, veliki broj zaposlenika izražava zabrinutost u činjenici da isti mogu biti nositelji zaraze nakon zbrinjavanja pacijenata s COVID-19 te da će izvor zaraze donijeti kući vlastitoj obitelji i rođacima.

Kada je riječ o djelatnicima domova za starije i nemoćne osobe, u prvome redu najveći broj djelatnike čine njegovatelji i medicinsko osoblje. Slijedom navedenog, oni vrlo vjerojatno predstavljaju skupinu koja je izložena stresu. U prvom redu njihov primaran izvor stresa može biti njihova organizacija rada kao i njihov rad u smjenama.

Po prirodi je njega i djelatnost njegovatelja i medicinskih sestara visoko stresno zanimanje. Sve navedene skupine izloženi su potencijalnim stresnim situacijama, a to bi se moglo pripisati tjelesnoj nelagodi uzrokovanoj zaštitnom opremom, ali i duljem vremenskom razdoblju izlaganju pacijentima s zaraznim bolestima. Tijekom pandemije, domovi za starije i nemoćne osobe bi mogle pomoći smanjiti razinu stresa medicinskog osoblja na prvom mjestu i povećati njegovo samopouzdanje radom uspostavljanjem standardiziranog radnog protokola i održavanjem transparentnog sustava opskrbe. (10)

Izgaranje na poslu ne samo da dovodi u opasnost zdravlje i dobrobit pojedinca, već je povezano s učestalošću medicinskih pogrešaka i kvalitetom zdravstvenih usluga. Stoga je od presudne važnosti utvrditi čimbenike koji doprinose stresu i izgaranju vezanom za posao među zdravstvenim radnicima. Takvo znanje može se stvoriti kako bi se zaštitila i očuvala radna snaga, istodobno poboljšavajući kvalitetu usluga koje se pružaju pacijentima. (19)

Do sada su provedena brojna istraživanja kako bi se istražila stanja stresa i izgaranja posla među zdravstvenim radnicima u bolnicama, uključujući medicinske sestre i liječnike, uz pregršt upitnika na izvornom jeziku koji su dostupni u tom pogledu. Međutim, s obzirom na epidemijску pojavu novog virusa COVID-19 i nepredvidive uvjete i opsežna radna opterećenja koja imaju zdravstveni radnici u vezi s ovom epidemijom, provedeno je ovo istraživanje radi dizajniranja upitnika i daljnje procjene njegove valjanosti i pouzdanosti za istraživanje stresa i izgaranje među zdravstvenim radnicima domova za starije osobe.

3. ANKETA PROVEDENA UNUTAR DOMOVA ZA STARIJE OSOBE „MALI KARTEC“ KRK I DOMU ZA STARIJE OSOBE „VOLOSKO“ OPATIJA

Autorica ovog završnog rada je, konstruktivno motivirana od strane mentora, provela empirijsko istraživanje u obliku ankete u domovima za starije osobe „Mali Kartec“ na Krku i u domu za starije osobe „Volosko“ u Opatiji. Anketa je provedena u posljednjem kvartalu 2020. godine i početkom 2021. godine i to na dobrovoljni pristanak zaposlenika obje ustanove. Ispunjavanju ankete je pristupila velika većina zaposlenika iz obje ustanove.

3.1. Ispitanici i metode

Provedena anketa je unutar dva doma za starije i nemoćne osobe bila je anonimnog karaktera. Prilikom provođenja ankete ispitani su zaposlenici svih odjela, od uprave, do medicinskog osoblja pa do osoba zaduženih za održavanje kao i djelatnika u kuhinji. Cilj je bio obuhvatiti sve kadrove u obje ustanove kako bi se dobili odgovori iz svih sistematizacijskih razina. Naime, područja koja su mjerena u ovoj anketi su mjerenje sociodemografskih podataka te podatci o izvorima stresa na radnom mjestu.

Navedenu anketu ispunilo je ukupno 60 zaposlenika iz oba doma. Dakle, anketa je provedena na 80% zaposlenika iz obje ustanove. Ukupno 54 ispitanika je ženskog spola, a njih 6 muškog. Predmetna anketa provedena je na način da je ista bila uručena zaposlenicima koji su ju fizički ispunjavali. Potom su se rezultati unosili u računalo koje je izdavalo srednji rezultat koji će za svako pitanje biti prikazan u nastavku rada.

Anketa je sastavljena uz naputke dobivene od mentora te je zamišljena kao upitnik s ponuđenim jednostavnim i konciznim odgovorima u cilju dobivanja što više transparentnih rezultata. Anketa se sastojala od ukupno 27 pitanja sa ponuđenim odgovorima koji čine jedinstvenu cjelinu. Uvodni dio je ispitivao dob, spol, razinu školovanja, radno iskustvo, radno vrijeme, radno mjesto. Nadalje je upitnik od ispitanika tražio da procijene vlastito slaganje s pojedinim tvrdnjama u svezi profesionalnog stresa.

Navedena anketa na nekim je pitanjima koristila upitnik Coping Orientation to Problems Experienced (COPE) (20), a koji svoju primjenu nalazi kod postavljanja pitanja u svezi načina na koji se pojedinci nose sa stresom, stresnim situacijama te koja su njihova stajališta i misli. U upitnik postoji određena skala od 1 do 5 (1 – ne predstavlja brigu, 5 – izrazita zabrinutost) koja označava stupanj slaganja s pojedinim tvrdnjama ovog anketnog upitnika.

U navedenoj anketi, kod nekih pitanja bio je ponuđen samo jedan odgovor dok je kod nekih pitanja bilo potrebno označiti jedan odgovor pored svakog pojedinog navoda a koji je bio sastavni dio pitanja. Na neka pitanja ispitanici su trebali označiti stupanj slaganja s pojedinim tvrdnjama koje je upitnik naveo. Osim navedenog, na neka pitanja u anketi bilo je potrebno da ispitanici označe intenzitet vlastitog doživljaja i osjećaja u svezi pojedinih navoda.

Rezultati provedene ankete biti će prikazani grafičkim putem na način da će se odgovori za svako pitanje nalaziti u grafikonu koji će prikazivati postotni udio odgovora na svako pojedino pitanje ankete.

3.2. Rezultati

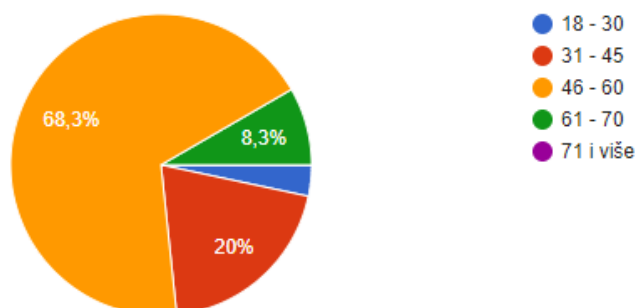
Rezultati provedene ankete prikazati su grafičkim putem na način da se svako pitanje zasebno analiziralo. Pojedina pitanja su detaljno razrađena i grafičkim prikazima se svaki segment pitanja i ponuđen odgovor analizirao.

U prvom pitanju ankete, koje je postavilo upit ispitanicima da označe kojoj dobnoj skupini pripadaju, razvidno je kako se više od pola ispitanika nalazi se u dobnom rasponu od 46 do 60 godina. Petina ispitanika nalazi se u dobnome rasponu od 31 do 45 godina.

Slika 1. Dobna skupina ispitanika

Kojoj dobnoj skupini pripadate?

60 odgovora

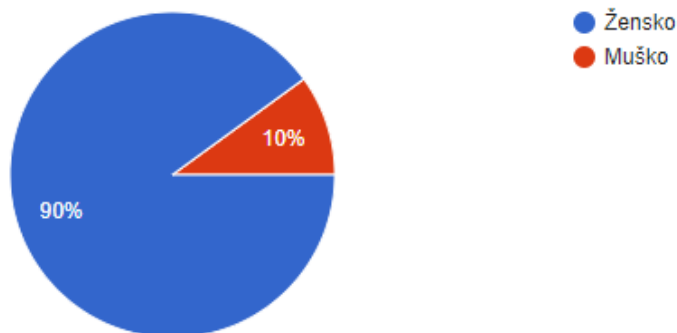

U drugom pitanju ankete ispitanici su označili kojeg su spola. 90% ispitanika označilo je da su ženskog spola što jasno prikazuje kako prevladavaju ženski zaposlenici u oba doma za starije osobe.

Slika 2. Spol ispitanika

Kojeg ste spola?

60 odgovora

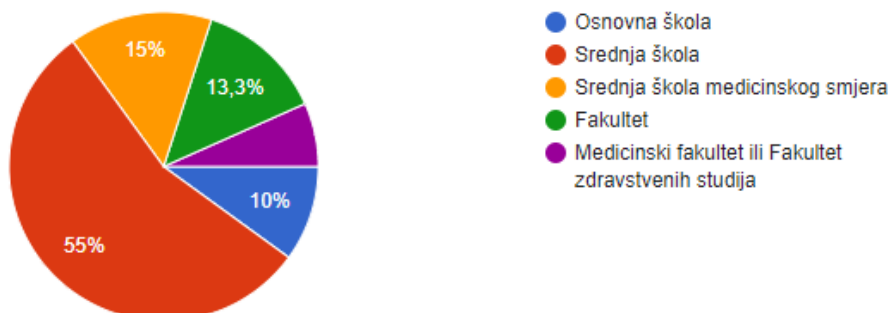

Treće pitanje ankete odnosio se na razinu završenog školovanja ispitanika. Iz navedenog razvidno je kako je velika većina ispitanih zaposlenika u domovima za starije i nemoćne osobe završila srednji školu, a tek manji broj njih onu medicinskog usmjerenja. Dakle, vjerojatno je kako su zaposlenici pohađali edukacije i/ili prekvalifikacije kako bi mogli raditi u navedenim ustanovama. Uprava domova uglavnom ima zaposlenike visoke stručne spreme.

Slika 3. Razina završenog školovanja ispitanika

Koja je Vaša najviša razina završenog školovanja?

60 odgovora

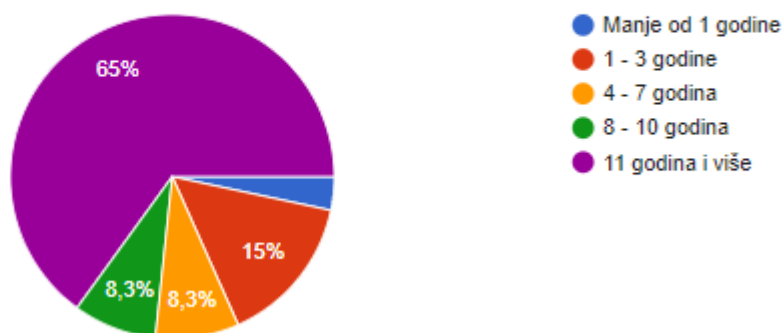
Četvrto pitanje ankete pokazalo je kako više od polovice ispitanika u relevantnim domovima radi u jutarnjoj smjeni, popodnevene smjene nema, a gotovo 30% ispitanika radi tri smjene naizmjenično. Rad u dvije smjene prisutan je kod 18,3% ispitanika.

Na pitanje koliko godina staža imaju u području zdravstva, 65% ispitanika odgovorilo je kako u području zdravstva rade 11 godina i više. 15% ispitanika u području zdravstva radi između 1 i 3 godine, njih 8,3% u zdravstvu radi između 4 i 7 godina. 8,3% ispitanika u području zdravstva radi između 8 i 10 godine. Dakle, više od 70% ispitanika ima više od 5 godina staža u zdravstvenoj djelatnosti.

Slika 4. Radni staž u zdravstvu

Koliko godina radnog staža imate u zdravstvu?

60 odgovora

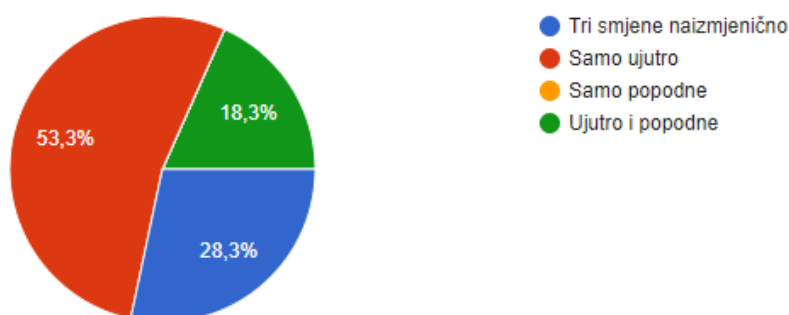

Više od polovice ispitanika navelo je kako rade u jutarnjoj smjeni, dok je njih gotovo 30% navelo kako rade u tri naizmjenične smjene. 18,3% ispitanika navelo je kako rade u 2 smjene, dok niti jedan ispitanik nije naveo da radi isključivo u popodnevnoj smjeni u domu za starije i nemoćne osobe. Dakle, najveći broj zaposlenih prevladava u jutarnjoj smjeni.

Slika 5. Radno vrijeme ispitanika

Kakvo je Vaše radno vrijeme?

60 odgovora

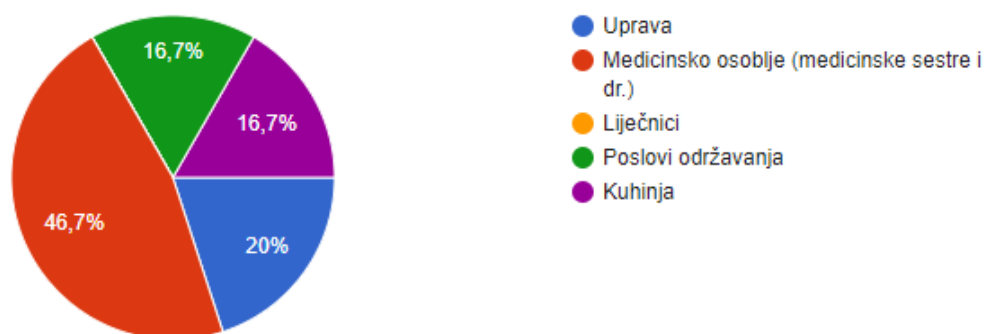

Sljedeće pitanje u anketi ticalo se odjela u kojemu su ispitanici zaposleni. Gotovo 50% ispitanika potpada pod medicinsko osoblje, njih 16,7% pod zaposlenike održavanja i jednak broj u kuhinji, dok je u upravi zaposleno 20% ispitanika.

Slika 6. Radno mjesto

U kojem odjelu ste zaposleni?

60 odgovora

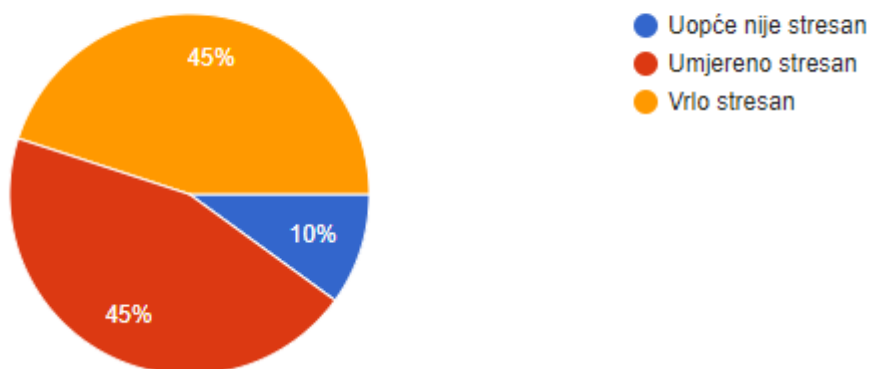

Na pitanje smatraju li svoj posao stresnim, 45% ispitanika ga smatra vrlo stresnim, 45% umjereno stresnim, dok 10% ispitanik osoba smatra kako njihov posao uopće nije stresan.

Slika 7. Dojam o stresu na poslu

Smatrate li svoj posao stresnim?

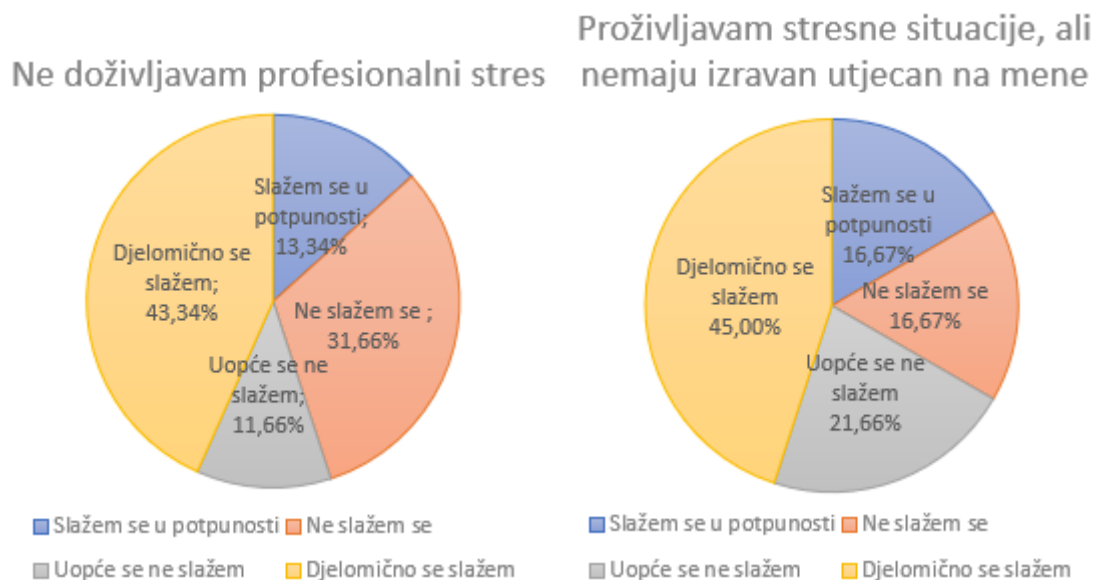
60 odgovora

U nastavnom dijelu ankete, 43,34% ispitanika djelomično se složilo kako na poslu ne doživljavaju profesionalni stres. 13,34% ispitanika se u potpunosti složilo oko činjenice da profesionalni stres ne primjećuju, a 11,66% ispitanika se označio kako se sa istim ne slaže. U konačnici, 31,66% ispitanika je odgovorilo kako se uopće ne slažu s tvrdnjom da ne doživljavaju profesionalni stres.

Slijedom navedenog, 45% ispitanika navelo je kako proživljavaju stresne situacije no kako one na njih ne vrše izravan utjecaj. S druge strane, 16,67% ispitanika se u potpunosti slaže s navedenom tvrdnjom, ali se i jednak postotak ispitanika i ne slaže s navedenom tvrdnjom. Osim toga, 21,66% ispitanika istaknulo je kako se uopće ne slaže s tvrdnjom kako proživljavanje stresnih situacija nema izravan utjecaj na njih.

Slika 8. Tvrdnje u svezi procijene stupanja slaganja sa određenim tvrdnjama u svezi stresa na poslu – 1. dio

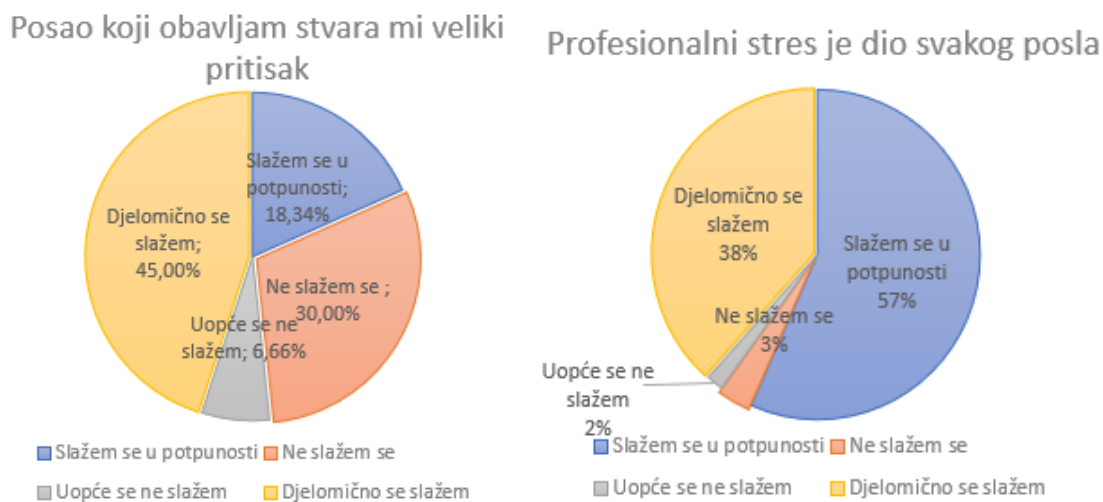

U nastavku ankete ispitanici su davali odgovore o stupnju slaganja s tvrdnjom da posao kojeg obavljaju im stvara veliku količinu pritiska. 30,00% ispitanika nije se složilo s navedenom tvrdnjom. 6,66% ispitanika je istaknulo kako se uopće ne slažu s tom tvrdnjom. S navedenom tvrdnjom u potpunosti se složilo 18,34% ispitanika a s istom djelomično se složilo 45,00% ispitanika.

U svezi tvrdnje kako je profesionalni stres dio svakoga posla, 56,67% ispitanika u potpunosti se složilo s navedenim. Samo 3,33% ispitanika se ne slaže s navedenom tvrdnjom.

Također, 1,67% ispitanika se uopće ne slaže s tom tvrdnjom. Ipak, 38,33% ispitanika istaknulo je kako se djelomično slaže s tvrdnjom da je stres sastavni dio svakog posla.

Slika 9. Tvrdnje u svezi procijene stupanja slaganja sa određenim tvrdnjama u svezi stresa na poslu – 2. dio

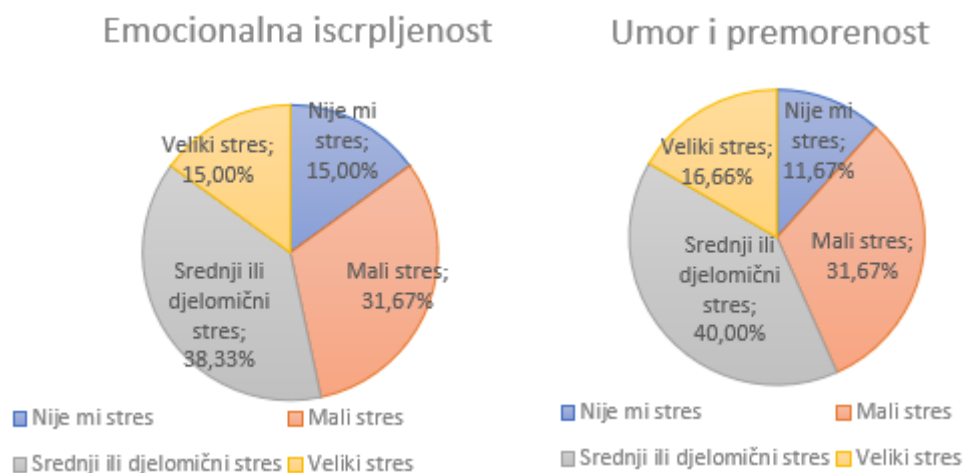
U sljedećem pitanju u anketi od ispitanika se tražilo da označe jačinu uzroka profesionalnog stresa. 38,33% ispitanika odgovorilo je kako im emocionalna iscrpljenost predstavlja srednji ili djelomični stres.

S druge strane, 31,67% ispitanika tvrdi kako im ona predstavlja malen izvor stresa. 15,00% ispitanika emocionalna iscrpljenost ne predstavlja izvor stresa a jednakom postotku ispitanika predstavlja veliki izvor stresa.

Slijedom navedenog, umor i premorenost kod 40,00% ispitanika izaziva srednji ili djelomičan stres. Isto kod 16,66% ispitanika predstavlja veliki izvor stresa. 11,67% ispitanika tvrdi kako im umor ne predstavlja izvor stresa, dok je za 31,67% ispitanika ono malen izvor stresa.

Slika 10. Uzroci profesionalnog stresa – 1. dio

U pogledu odnosa u radnom kolektivu, 25,00% ispitanika je navelo kako im ono predstavlja djelomičan izvor stresa. S druge strane, 31,67% ispitanika za navedenu tvrdnju ističe kako je ona malen izvor stresa. Osim toga, njima čak 20,00% odnos u kolektivu niti ne predstavlja izvor stresa. Ipak, 23,33% ispitanika je odgovorilo kako im odnosi na radu predstavljaju veliki izvor stresa.

Kada je riječ o organizaciji rada, 15,00% ispitanika je odgovorilo kako im to predstavlja veliki izvor stresa. S druge strane, 20,00% ispitanika je izjavilo kako im organizacije nije stres. Njih 31,67% je istaknulo kako im navedeno predstavlja mali stres. Ipak, većina ispitanika, njih 33,33% je odgovorila kako im organizacija rada stvara djelomičan ili srednji stres.

U svezi loše prehrane, ispitanici su u velikoj većini, njih čak 65,00% odgovorili kako im ista ne predstavlja nikakav izvor stresa na poslu. No, 26,67% ispitanika je ipak odgovorilo kako im loš način prehrane predstavlja malen izvor stresa. Kao veliki izvor stresa 3,33% ispitanika je stavilo lošu prehranu, dok je njih 5,00% navelo kako im je to djelomičan ili srednji izvor stresa.

Slika 11. Uzroci profesionalnog stresa – 2. dio

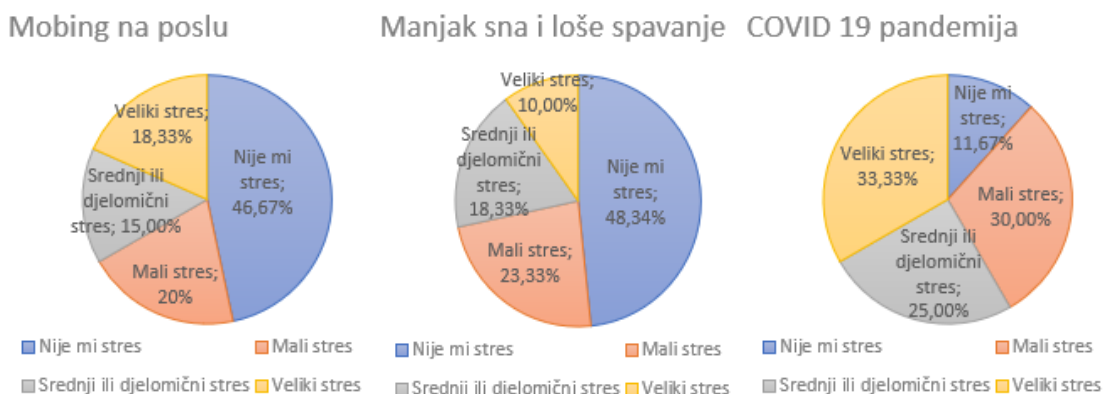

U pogledu mobinga na poslu, 46,67% ispitanika je odgovorilo kako im to ne predstavlja izvor stresa. Nešto manje od 20% ispitanika, tj. njih 18,33% navelo je kako im mobing na poslu predstavlja veliku količinu stresa. Mobing kao srednji ili djelomičan izvor stresa prisutan je kod 15,00% ispitanika dok je kod njih 20,00% prisutan u obliku malenog stresa.

Manjak sna i loše spavanje ne predstavlja izvor stresa kod gotovo 50% ispitanika, točnije njih 48,34%. Ipak, kod 10,00% ispitanika on predstavlja veliki izvor stresa. 23,33% ispitanika je navelo kako ima manjak sna predstavlja maleni izvor stresa dok kod 18,33% ispitanika predstavlja djelomičan ili srednji izvor stresa.

U konačnici, COVID 19 pandemija kao uzrok profesionalnog stresa kod 33,33% ispitanika predstavlja veliki stres. Pored toga, kod 25,00% ispitanika predstavlja djelomičan ili srednji izvor stresa. Kod 30,00% ispitanika pandemija je malen izvor stresa a kod svega 11,67% ispitanika nije izvor stresa.

Slika 12. Uzroci profesionalnog stresa – 3. dio

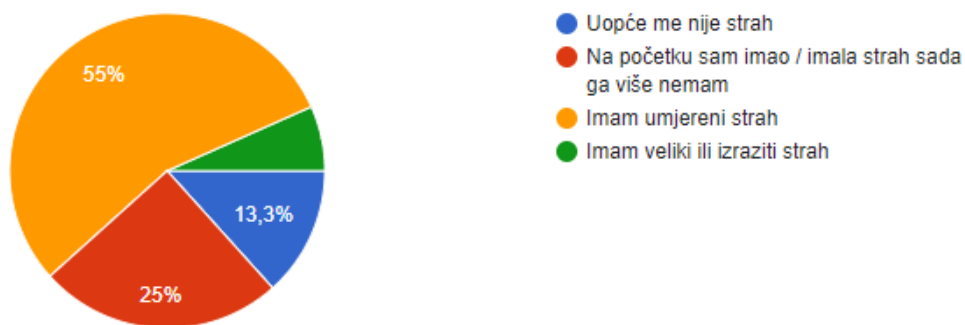

Na pitanje procjene straha od COVID 19 pandemije, 55% ispitanika je navelo kako ima umjeren strah, njih 25% je istaknulo kako su napočetku imali strah ali ga više nemaju, njih 13% ne osjeća strah, a najmanji broj ispitanika ima veliki strah.

Slika 13. Strah od COVID 19 pandemije

Procijenite Vaš strah od COVID 19 pandemije?

60 odgovora

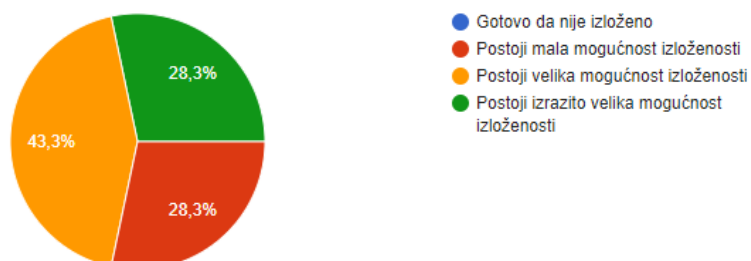

Sljedeće pitanje tražilo je od ispitanika da navedu u kojoj mjeri smatraju da je njihovo radno mjesto izloženo riziku od oboljenja od COVID 19. 43,3% ispitanika smatra kako postoji velika mogućnost izloženosti, 28,3% ispitanika smatra da postoji mala mogućnost izloženosti dok isti broj smatra da postoji izrazito velika mogućnosti izloženosti COVID 19.

Slika 14. Izloženost radnog mjesta riziku oboljenja od COVID 19

U kojoj mjeri smatrate da je vaše radno mjesto izloženo riziku oboljenja od COVID 19 pandemije?

60 odgovora

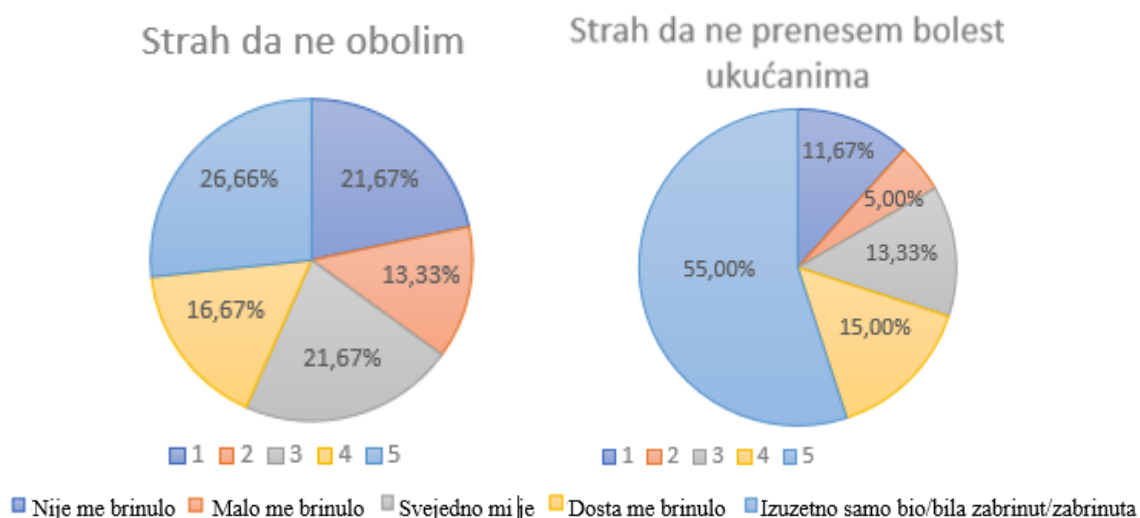

Na pitanje koja je bila njihova najveća preokupacija na radnom mjestu u vrijeme početka pandemije COVID 19 ispitanici su morali za pojedine navode označiti brojeve.

Slijedom navedenog, 26,66% ispitanika je izjavilo kako nema straha da ne obole u toku početka pandemije. S druge strane, 21,67% ispitanika je izrazilo zabrinutost u svezi oboljenja od COVID 19. Jednak broj, tj. 21,67% ispitanika ne osjeća niti zabrinutost niti da nisu zabrinuti, tj. indiferentni su.

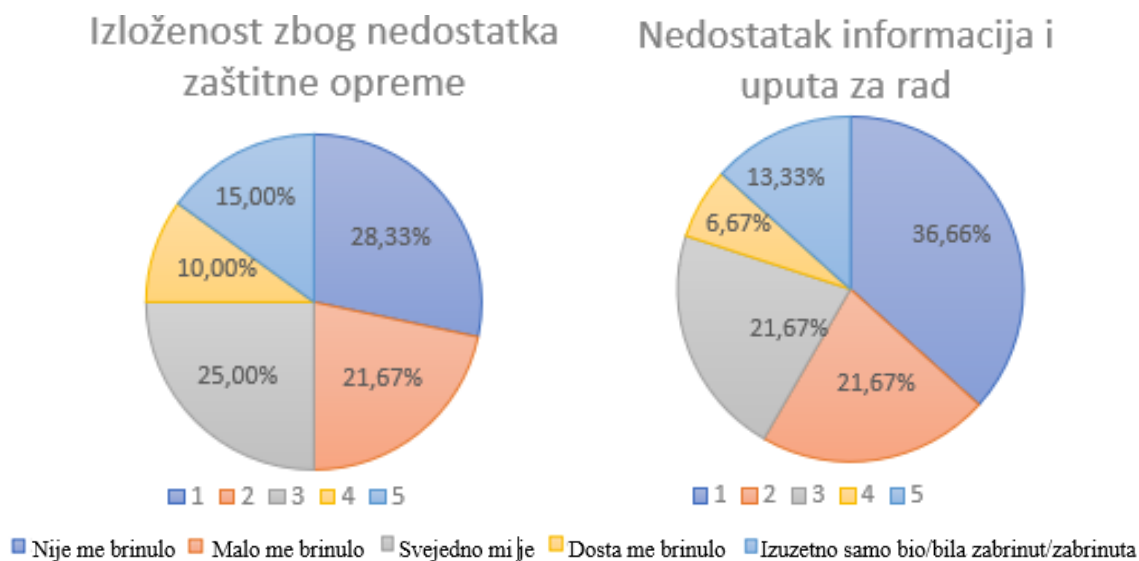
U pogledu straha da se ne prenese bolest ukućana, 55% ispitanika je izjavilo ako ih je navedeno predstavljalo najveći izvor zabrinutosti u početku pandemije. Njih 15,00 osjećalo je popriličan strah, dok 11,67% ispitanika nije izrazilo zabrinutost u svezi prijenosa bolesti na okolinu i bližnje. 15% ispitanika je indiferentno.

Slika 15. Najveće preokupacije u početku pandemije – 1. dio

U pogledu izloženosti uslijed nedostataka zaštitne opreme 28,33% ispitanika nije osjećalo nikavu zabrinutost. S druge strane, za 15,00% ispitanika to je bila velika preokupacije. 25,00% ispitanika na ovom pitanje bilo je indiferentno u svezi davanja odgovora. 21,67% ispitanika smatralo je izloženost zbog nedostatka zaštitne opreme malenom preokupacijom. Slijedom navedenog, glede nedostataka informacija i uputa za rad, 36,66% ispitanika je navelo kako o istom nisu imali nikakvih preokupacija. Podjednak udio ispitanika, tj. njih 21,67% je indiferentno u pogledu ovog upita ili je psjećalo vrlo malu razinu preokupacije. 13,33% ispitanika osjećalo je veliku razinu preokupacije o navedenom.

Slika 16. Najveće preokupacije u početku pandemije – 2. dio

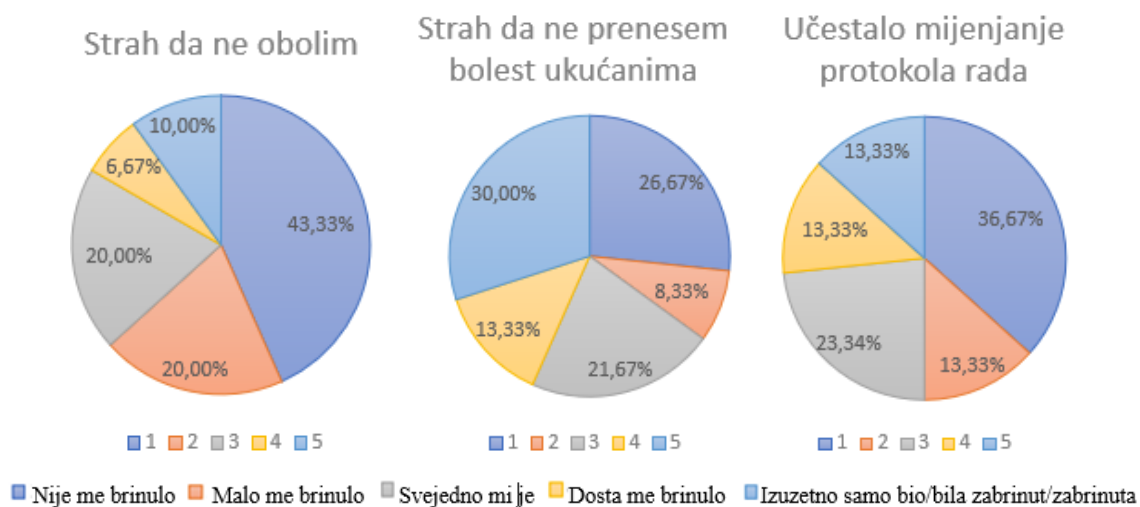
U sljedećem pitanju ispitanici su morali navesti koja im je trenutno (dakle, nakon određenog protoka pandemije) najveća preokupacija na radnom mjestu u svezi s COVID 19 pandemijom.

Stoga, u pogledu preokupacija u svezi pandemije 43,33% ispitanika je izjavilo kako nisu u velikom strahu da ne obole od COVID 19. 10,00% ispitanika ipak ističe kako i dalje imaju strah da ne obole od COVID 19. 20,00% ispitanike je indiferentno dok njih 20,00% osjeća maleni strah.

U trenutku ispunjavanja anketnog upitnika 30,00% ispitanika je izrazilo iznimni zabrinutost da prenesu bolest svojim ukućanima. Ipak, 30,00% ispitanika je izjavilo kako opće nema navedeni strah. 21,67% ispitanika je indiferentno dok njih 13,33% osjeća povećan strah od prijenosa bolesti bližnjima.

U svezi učestalog mijenjanja protokola rada ispitanici su odgovorili na način da 36,67% ne osjeća nikakvu zabrinutost u tom pogledu. 13,33% ispitanika osjeća veliku zabrinutost, a njih 23,34% je indiferentno. 13,33% ispitanika osjeća malu razinu zabrinutosti, a jednak postotak ispitanika osjeća povećanu zabrinutost u svezi vrlo čestim promjena u načinu rada uslijed pandemije.

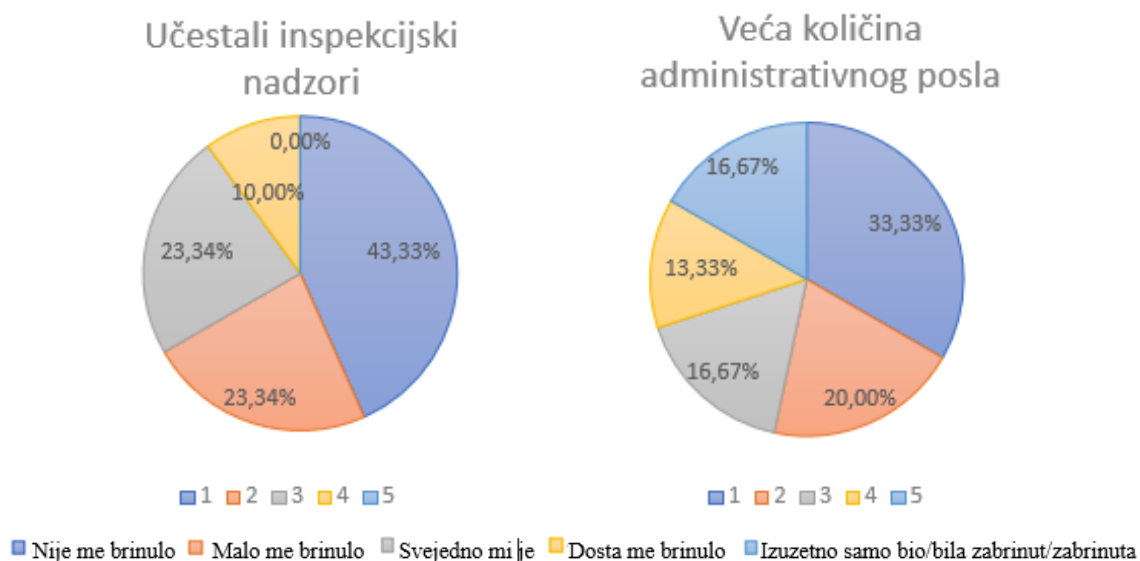
Slika 17. Trenutna najveća okupacija u svezi pandemije – 1. dio

Učestali inspekcijski nadzori predstavljaju najmanju kategoriju zabrinutosti zaposlenika jer njih čak 43,33% ističe kako ne osjećaju u pogledu istog nikakvu preokupaciju. 23,34% ispitanika osješa malenu razinu zabrinutosti a njih 23,34% je indiferentno. 10,00% ispitanika osjeća povećanu razinu zabrinutosti no niti jedan ispitanik ne osjeća veliku razinu.

Veća količina administrativnog posla također je kategorije u kojoj većina ispitanika ne osjeća zabrinutost, tj. njih čak 33,33% ne osjeća nikakvu zabrinutost, dok njih 20,00% osjeća malenu razinu preokupacije. 16,67% ispitanika osjeća veliku razinu zabrinutosti u svezi navedenog, a jednak broj ispitanika je indiferentan. 13,33% ispitanika osjeća povećanu razinu zabrinutosti.

Slika 18. Trenutna najveća okupacija u svezi pandemije – 2. dio

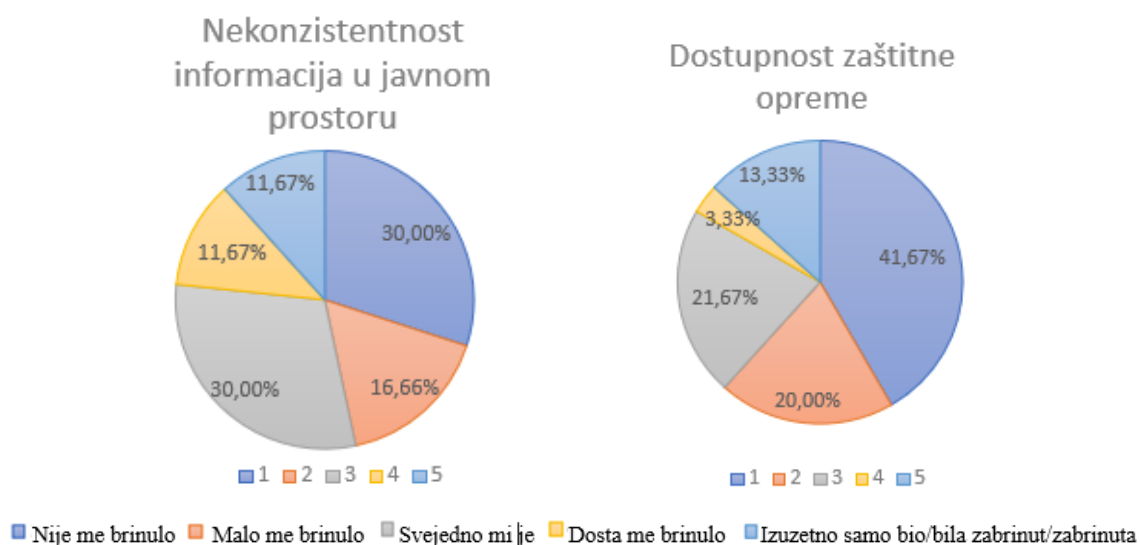

Nekonzistentnost informacija u javnom prostoru 30,00% ispitanika nimalo ne brine. 16,66% ispitanika u svez navedenog osjeća malenu razinu zabrinutosti, a njih 30,00% je indiferentno. 11,67% ispitanika osjeća povećanu razinu zabrinutosti u pogledu navedene konzistencije dok jednak broj ispitanika je vrlo zabrinuto.

Dostupnost zaštitne opreme kod 41,67% ispitanika ne izaziva nikakav osjećaj brige. 20,00% ispitanika ističe kako imaju malenu razinu zabrinutosti u pogledu dostupnosti opreme, dok njih 21,67% je potpuno indiferentno. 13,33% ispitanika navelo je kako osjeća veliku zabrinutost u svezi dostupnosti zaštitne opreme.

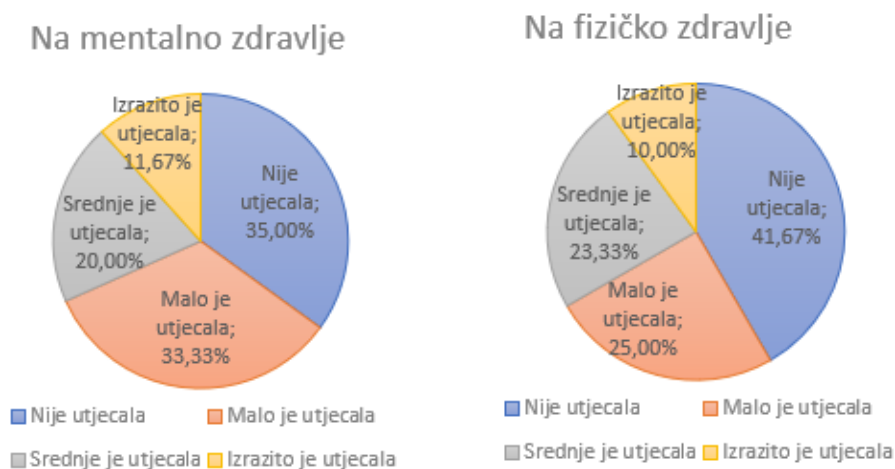
Slika 19. Trenutna najveća okupacija u svezi pandemije – 3. dio

Na pitanje je li pandemija COVID 19 imala utjecaj na mentalno i fizičko zdravlje ispitanici su u određenom broju odgovorili kako pandemija nije imala utjecaj na njihovo mentalno i fizičko zdravlje, tj. 35,00% ispitanika je navelo kako nije imalo utjecaja na mentalno zdravlje, a njih čak 41,67% je navelo da nije imalo utjecaja na fizičko zdravlje.

Malen utjecaj na mentalno zdravlje istaknulo je 33,33% ispitanika, a na fizičko zdravlje njih 25,00%. Izrazit utjecaj pandemije na mentalno zdravlje navelo je 11,67% ispitanika, dok je njih 10,00% navelo da je pandemija imala utjecaj na njihovo fizičko zdravlje. Srednji utjecaj pandemije na mentalno zdravlje prisutno je kod 20,00% ispitanika, a u pogledu fizičkog zdravlja kod njih 23,33%.

Slika 20. Utjecaj COVID 19 na mentalno i fizičko zdravlje

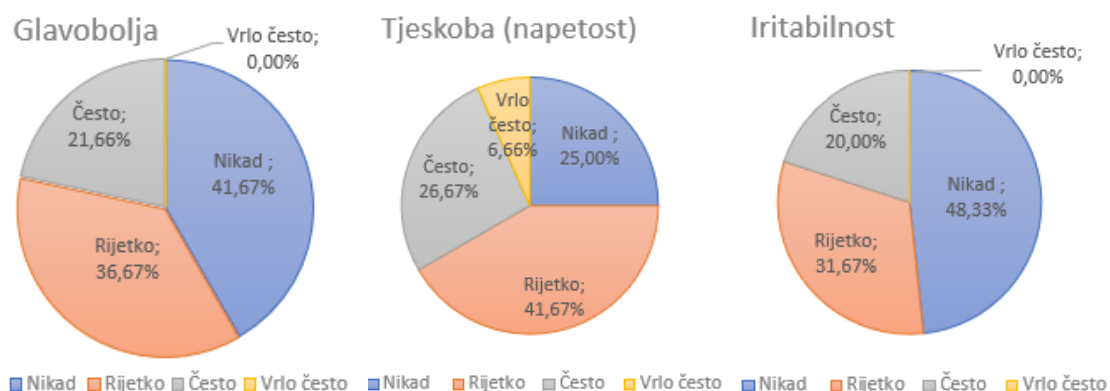

Na pitanje koje od navedenih simptoma su najviše proživjeli tijekom pandemije COVID-19 ispitanici su imali mogućnost da označe učestalost za pojedine simptome u rasponu od „nikada“ do „vrlo često“. Slijedom navedenog, glavobolju tijekom pandemije nije imalo 41,67% ispitanika, dok ju je njih 36,67% imalo rijetko. Česte glavobolje tijekom pandemije imali je 21,66% ispitanika dok niti jedan ispitanik nije odgovorio da je imao vrlo česte glavobolje.

Tjeskobu tijekom pandemije nikad nije osjećalo 25,00% ispitanika, dok ju je njih 41,67% rijetko osjećalo. Čest osjećaj tjeskobe tijekom pandemije prisutan je kod 26,67% ispitanika dok je vrlo čest osjećaj tjeskobe prisutan kod 6,66% ispitanika.

Iritabilnost za vrijeme pandemije nikad nije proživjelo 48,33% ispitanika, dok ju je njih 31,67% rijetko proživjelo. Osim navedenog, čestu iritabilnost u vrijeme pandemije ima 20,00% ispitanika, a niti jedan ispitanik nije naveo kako ima vrlo čest osjećaj iritabilnosti.

Slika 21. Proživljeni simptomi tijekom pandemije COVID 19 – 1.dio

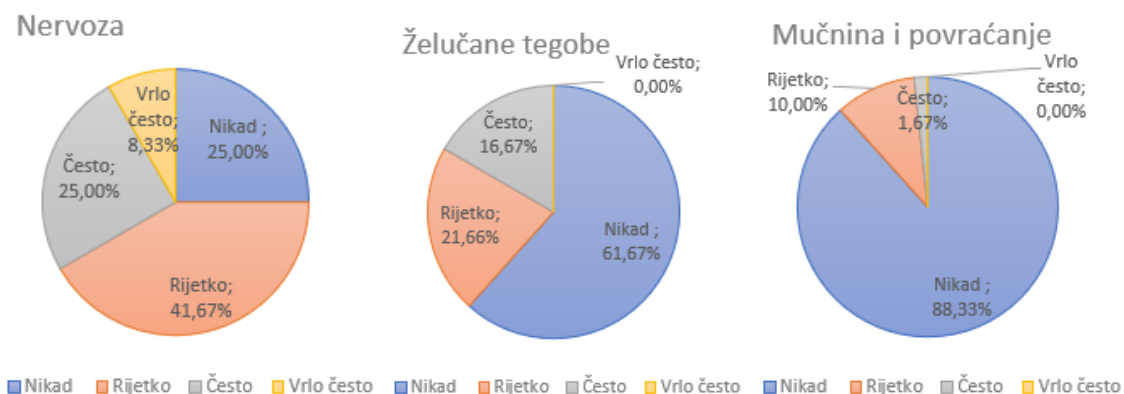

Stanje nervoze tijekom pandemije nikad nije proživjelo 25,00% ispitanika dok je istu njih 41,67% rijetko proživjelo. Čest osjećaj nerzove za vrijeme pandemije proživjelo je 25,00% ispitanika, dok ju je njih 8,33% proživljavalo vrlo često.

Želučane tegobe za vrijeme trajanja pandeije nikad nije imalo 61,67% ispitanika. Osim navedenog, 21,66% ispitanika je navelo kako je imalo rijetke želučane tegobe. Česte želučane tegobe u vrijeme pandemije imalo je 16,67% ispitanika, a niti jedan ispitanik nije naveo da je imao česte želučane probleme.

Mučninu i povraćanje tijekom pandemije nikada nije imalo 88,33% ispitanika. Njih 10,00% ju je rijetko imalo s njih 1,67% često. Niti jedan ispitanik nije naveo da je imao vrlo čest osjećaj mučnine i povraćanja tijekom pandemije COVID 19.

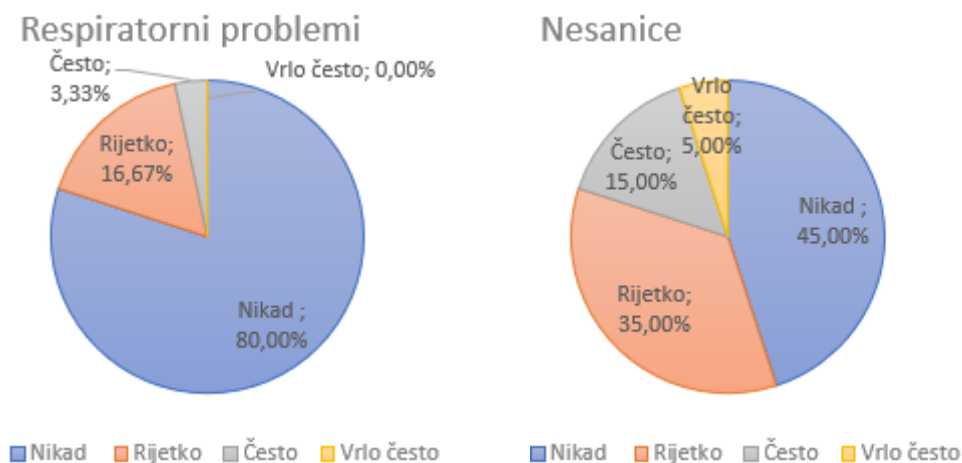
Slika 22. Proživljeni simptomi tijekom pandemije COVID 19 – 2.dio

Glede respiratornih problema za vrijeme trajanja pandemije, 80,00% ispitanika je navelo kako nikada nisu proživjeli navedeni simptom, dok njih 16,67% su ga rijetko proživjeli. Česte respiratorne probleme za vrijeme pandemije imalo je svega 3,33% ispitanika, a vrlo česte niti jedan ispitanik.

Nesanicu u doba pandemije nikada nije imalo 45,00% ispitanika. Rijetku nesanicu imalo je 35,00% ispitanika, a čestu njih 15,00%. Vrlo česta nesanica u vrijeme pandemije bila je prisutna kod 5,00% ispitanika.

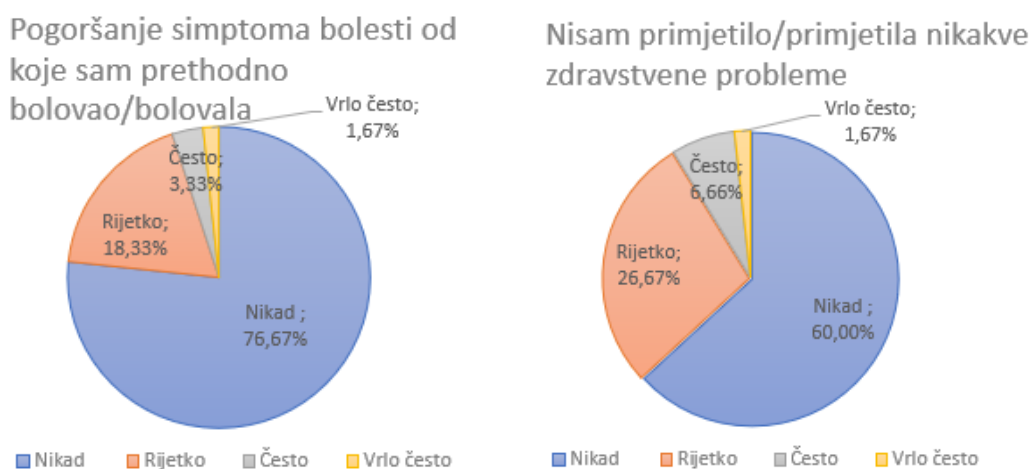
Slika 23. Proživljeni simptomi tijekom pandemije COVID 19 – 3.dio

Slijedom navedenog, 76,67% ispitanika izjavilo je kako nisu tijekom pandemije osjetili pogoršanje simptoma bolesti od koje su prethodno bolovali. 18,33% ispitanika istaknulo je kako su rijetko primjetili pogoršanje simptoma od pojave pandemije, dok je njih 3,33% odgovorilo kako su često mogli primjetiti pogoršanje simptoma bolesti a 1,67% ispitanika je vrlo često promjetio pogoršanje.

Tijekom pandemije, 60,00% ispitanika nikada nije primjetilo nikakve vlastite zdravstvene probleme, dok je njih 26,67% rijetko primjetilo. Česte zdravstvene promjene primjetilo je 6,66% ispitanika a njih 1,67% vrlo je često primjetilo zdravstvene promjene za vrijeme trajanja pandemije.

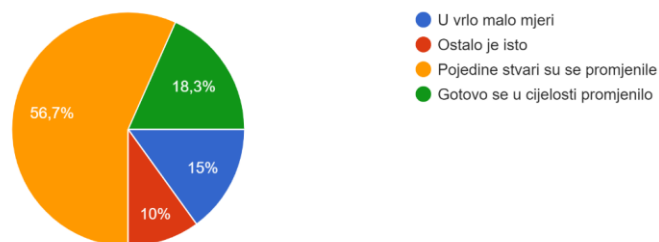
Slika 24. Proživljeni simptomi tijekom pandemije COVID 19 – 4.dio

Ispitanici na pitanje u kojoj se mjeri njihovo svakodnevno obavljanje radnih aktivnosti promijenilo od pojave pandemije COVID 19 u velikoj većini, njih čak 56,7%, odgovara kako je došlo do promjena u pojedinim stvarima, dok male promjene ističe 15% ispitanika.

Slika 25. Promjene radnih aktivnosti od pojave pandemije COVID 19

U kojoj mjeri se Vaše svakodnevno obavljanje radnih aktivnosti promijenilo od pojave pandemije COVID 19?
60 odgovora

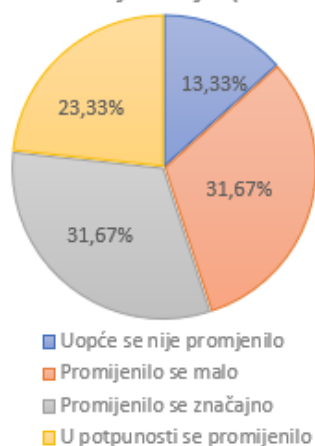

Na pitanje koje je područje rada na njihovim radnim mjestima doživjelo najveće promjene od pojave pandemije, u pogledu načina odijevanja 23,33% ispitanika tvrdi kako se isto u potpunosti promijenilo. Njih 31,67% ističe kako je došlo do malenih promjena dok jednak broj ispitanika (njih 31,67%) navodi kako se značajno promijenio način odijevanja. Osim navedenog, 13,33% ispitanika smatra kako se način odijevanja od pojave pandemije nije uopće promijenio.

Najveća promjena od pojave pandemije zasigurno je obveza nošenja zaštitnih maski te se 68,33% ispitanika složilo s navedenim. 20,00% ispitanika navodi kako je značajno promijenila obveza nošenja zaštitnih maski a njih 10,00% ističe male promjene. 1,67% ispitanika ističe kako se od pojave pandemije nisu dogodile promjene u svezi obveze nošenja zaštitnih maski.

Slika 26. Područja rada s najvećim promjenama od pojave pandemije COVID 19 – 1. dio

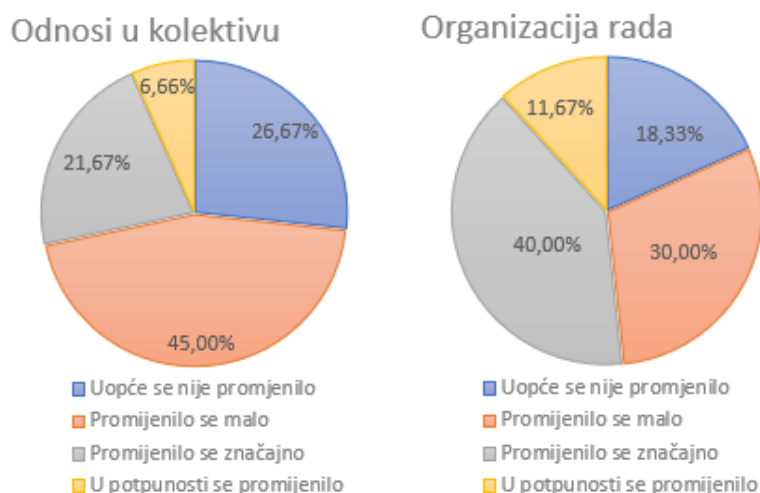
Način odijevanja (zaštitna odjela)

U pogledu odnosa u kolektivu, 45,00% ispitanika navodi kako je došlo do malenih promjena od pojave pandemije, dok njih 26,67% navodi kako uopće nije došlo do nikakvih promjena u odnosima u kolektivu. Značajne promjene odnosa u kolektivu ističe 21,67% ispitanika, dok potpuno promjene u kolektivu od pandemije navodi 6,66% ispitanika.

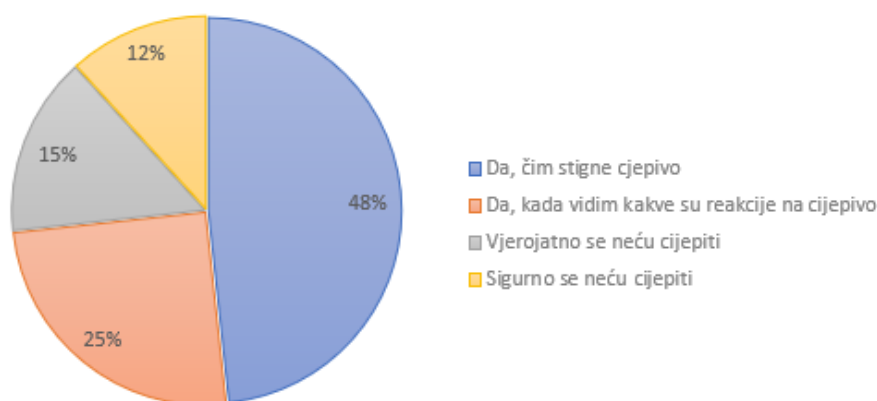
Organizacija rada od pojave pandemije prema 18,33% ispitanika nije se uopće promijenila. Ipak, 30,00% ispitanika smatra kako je organizacija rada imala male promjene, dok njih 40,00% ističe značajne promjene. 11,67% ispitanika smatra kako je od pojave pandemije u potpunosti došlo do promjene organizacije rada.

Slika 27. Područja rada s najvećim promjenama od pojave pandemije COVID 19 – 2. dio

Na pitanje planiraju li se cijepiti, gotovo 50% ispitanika (njih 48%) je odgovorilo kako će se cijepiti čim stigne cjepivo. 15 ispitanika se vjerojatno neće cijepiti, a njih gotovo 12% se sigurno neće cijepiti. Oko 25% ispitanika planira se cijepiti nakon što budu evidentne prve reakcije na cjepivo.

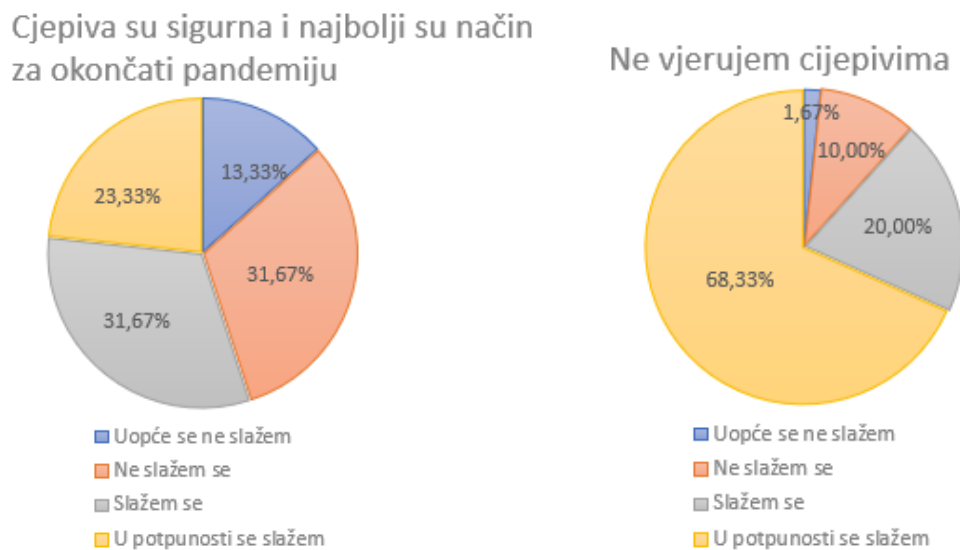
Slika 28. Planiranje cijepjenja

Sljedeće pitanje u anketi ispitalo je stav ispitanika o cjepivu i cijepljenju protiv COVID 19. 23,33% ispitanika u potpunosti se slaže kako su cjepiva sigurna i kako su najbolji način za okončanje pandemije. S navedenim se još slaže 31,67% ispitanika. S druge strane, 31,67% se ne slaže kako su cjepiva sigurna, dok se njih 13,33% s

navedenom tezom u potpunosti ne slaže. Nadalje, 68,33% ispitanika navelo je kako u cijelosti ne vjeruju cjepivima, dok se njih 20,00% također slaže s navedenim. 10,00% ispitanika se ne slažu s tvrdnjom da se cjepivima ne vjeruje, a njih 1,67% se u potpunosti ne slaže.

Slika 29. Stav u vezi cijepjenja – 1. dio

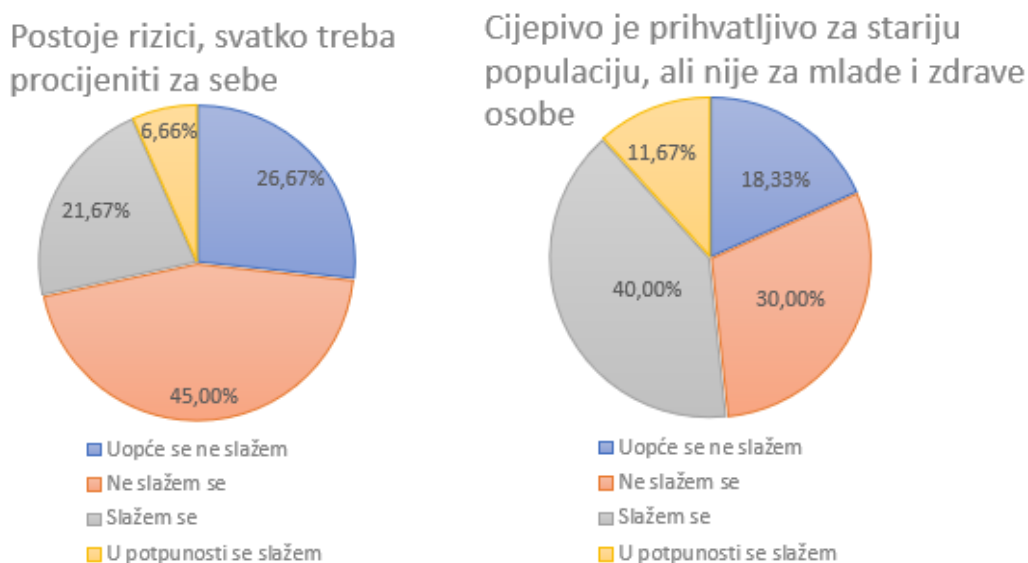

Sa tvrdnjom kako rizici postoje te da svatko za sebe mora samostalno procijeniti u potpunosti se slaže 6,66% ispitanika, a njih 21,67% se uglavnom slaže. S druge strane, s navedenom tvrdnjom ne slaže se 45,00% ispitanika dok se njih 26,67% u potpunosti ne slažu.

Slijedom navedenog, na tvrdnju da je cjepivu prihvatljivo za stariju populaciju, ali da nije za mlade i zdrave osobe 11,67% ispitanika je navelo kako se u cijelosti slaže s istom, te se njih 40,00% općenito slaže. Ipak, 30,00% ispitanika s navedenom tvrdnjom se ne slaže, a njih 18,33% se u potpunosti ne slaže.

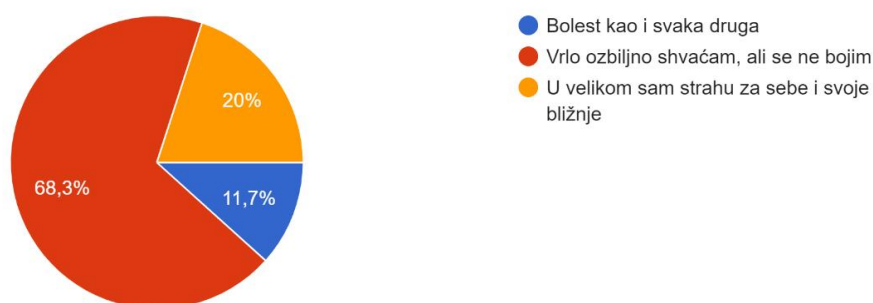
Slika 30. Stav u vezi cijepljenja – 2. dio

U dvadesetom pitanju ankete ispitanici su morali označiti odgovor koji se ticao načina na koji oni doživljavaju pandemiju COVID 19. gotovo 70% ispitanika odgovorilo je kako pandemiju COVID 19 shvaća vrlo ozbiljno, ali da ne posjeduju strah. Za razliku od njih, 20% ispitanika izrazilo je osjećaj straha za sebe i svoje bližnje povezanog s COVID 19.

Slika 31. Doživljaj pandemije COVID 19

Kao djelatnici u području zdravstva, kako doživljavate pandemiju COVID 19?
60 odgovora

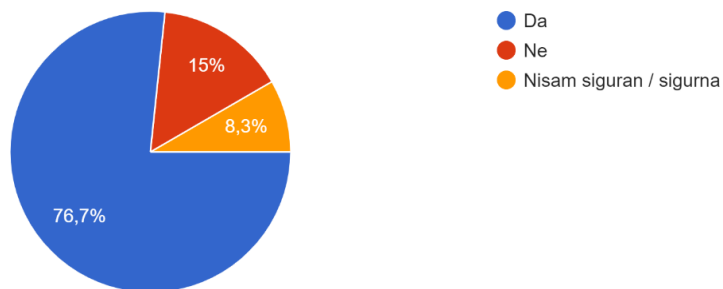

Sljedeće pitanje ankete od ispitanika je tražilo da se izjasne jesu li biti u kontaktu s osobom koja je bila zaražena s COVID 19. 76,7% ispitanika pozitivno je odgovorilo na

ovo pitanje, njih 15% se izjasnilo kako nije bilo u kontaktu dok 8,3% ispitanika nije sigurno.

Slika 32. Upit u svezi kontakta sa zaraženom osobom

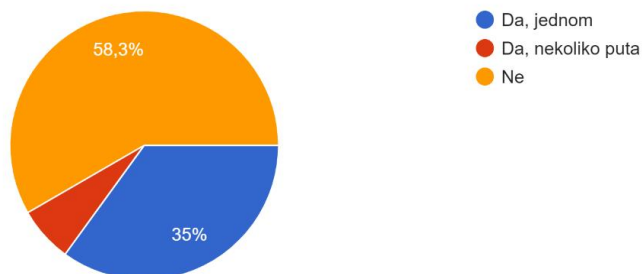
Jeste li bili u izravnom kontaktu s osobom koja je zaražena COVID 19?
60 odgovora

Ispitanici su na sljedećem pitanju morali odgovoriti jesu li bili u samoizolaciji ili ne. Gotovo 60% ispitanika za vrijeme COVID 19 pandemije nije bilo u samoizolaciji dok je 35% ispitanika bilo samo jednom u samoizolaciji. Iznosi se zaključak kako poštivanje protokola i savjesnosti svakog pojedinog zaposlenika pridonosi manjem broju ljudi koji su bili u samoizolaciji.

Slika 33. Samoizolacija

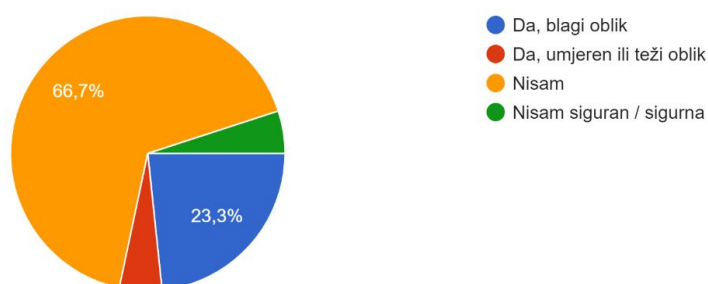
Jeste li za vrijeme COVID 19 pandemije bili u samoizolaciji?
60 odgovora

Na pitanje jesu li prebolili COVID 19 23,3% ispitanika je odgovorilo kako je preboljelo blaži oblik COVID 19, dok je 6% ispitanika odgovorilo kako su prebolili umjereni oblik COVID 19 a 68.7% ispitanika nije prebolilo COVID 19.

Slika 34. Preboljenje COVID 19

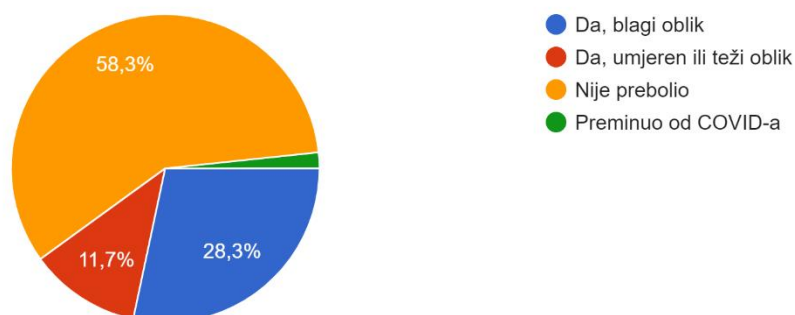
Jeste li prebolili COVID 19?
60 odgovora

Ispitanici na pitanje jesu li COVID 19 preboljeli njihovi bližnji odgovorilo kako kod njih nešto manje 60% nitko nije prebolio COVID 19. Kod 28,3% ispitanika bližnji su imali blaži oblik COVID 19, a kod njih 11,7% umjeren ili teži oblik.

Slika 35. COVID 19 preboljenje bližnjih

Da li je prebolio COVID 19 netko od Vaših bližnjih?
60 odgovora

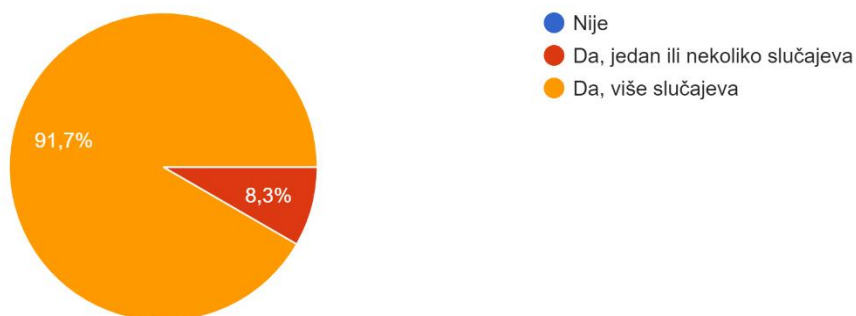

U pogledu ustanove u kojoj su ispitanici zaposlenici, anketa je postavila pitanje je li bilo zaraženih unutar njihove ustanove. 91,7% ispitanika je odgovorilo kako je bilo više

slučajeva zaraze COVID 19, dok njih 8,3% je odgovorilo kako je bio jedan ili više slučajeva zaraze s COVID 19.

Slika 36. Zaraženi unutar ustanove

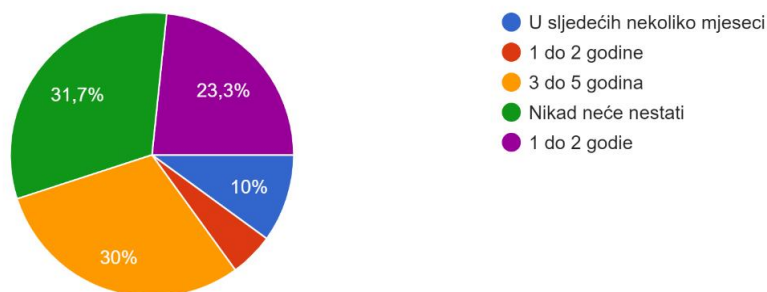
Da li je unutar ustanove bilo zaraženih?
60 odgovora

Na pitanje kada smatraju da će pandemija COVID 19 nestati, 10% ispitanika je odgovorilo kako smatra da će pandemija nestati kroz par mjeseci. Njih 30% smatra kako će pandemija nestati kroz 3 do 5 godina, a njih oko 25% smatra kako će pandemija nestati kroz 1 do 2 godine. Ipak, preko 30% ispitanika smatra kako COVID 19 nikada neće nestati.

Slika 37. Nestanak i slabljenje pandemije

Kada smatrate da će pandemija COVID 19 oslabjeti ili nestati?
60 odgovora

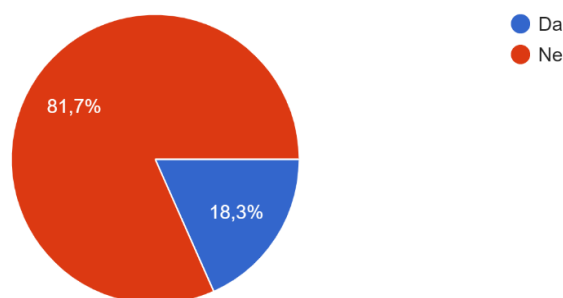
U posljednjem pitanju ankete više od 80% ispitanika izrazilo je stav kako nije očekivalo da će pandemija COVID 19 imati dalekosežan utjecaj na populaciju diljem svijeta što

daje ukazati kako niti djelatnici u ustanovama za njegu starijih i nemoćnih osoba, a koji su povezani sa zdravstvenim sustavom. nisu mogli predvidjeti razvoj situacije.

Slika 38. Utjecaj pandemije

Jeste li mislili da će COVID 19 pandemija imati ovoliki dalekosežan utjecaj na populaciju gotovo cijelog svijeta?

60 odgovora

3.3. Rasprava

Ovaj rad analizirao je razinu stresa kod zaposlenika Domova za starije osobe Mali Kartec na Krku te Volosko tijekom trajanja pandemije COVID 19. Na temelju provedenog istraživanja želi se prikazati jasnija slika stanja u kojem se su navedeni zaposlenici našli na početku i tijekom pandemije COVID 19 kao i razina profesionalnog stresa na radnom mjestu.

Dakle, svrha provedenog istraživanja bilo je istražiti na koji način pandemija COVID 19 utječe na zaposlenike u domovima za starije i nemoćne osobe. Domovi za starije i nemoćne osobe zbog svojih štićenika imaju izvjesnu povezanost sa zdravstvenim sustavom i time je vrlo važno da se određeni fokus stavi i na njihovo osoblje. Obzirom na pojavu pandemije, navedena skupina djelatnika se nalazi „na prvoj crti obrane“ te se izravno suočava s pandemijom. Slijedom navedenog, novonastala situacija za sobom donosi niz nepredvidivih situacija, brojne upite nesigurnosti u svezi samog virusa i njegovog učinka, nove uvjete rada i obrasce postupanja, što u konačnici pridonosi povećanju razine stresa kod djelatnika.

Na samom početku upitnika gotovo dvije trećine ispitanika navelo je kako pripadaju dobnoj skupini od 46 – 60 godina. Navedeno znači da su u domovima uglavnom zaposlene osobe u zreloj dobi, a obzirom da se radi o ustanovama za starije i nemoćne osobe, potreban je iskusan kadar za rad s navedenom skupinom osoba. Slijedom navedenog, u obje ustanove više od 90% zaposlenika su žene što predstavlja naklonost navedenom spolu u pogledu dodjele poslova brige o starijim osobama.

U pogledu edukacije, više od polovice djelatnika ima završenu srednju školu, dok je jedan dio zaposlenika fakultetski obrazovan. Pretpostavlja se da upravni poslovi i rukovodstvo posjeduju višu stručnu spremu dok osobe koje rade sa štićenicima imaju srednjoškolsko obrazovanje. Dakle, za veliku većinu posla u navedenim ustanovama dovoljna je srednja stručna sprema. Također, u ustanovama iz provedenog upitnika 65% ispitanika je navelo kako u području zdravstva imaju 11 ili više godina radnog staža. Navedeno ukazuje kako se radi o stručnom i iskusnom kadru djelatnika koji su ondje zaposleni.

Domovi za starije i nemoćne osobe su ustanove u kojim je potrebno da se usluga pruža tokom cijelog dana, dakle 24 sata dnevno. Ipak najveća fluktuacija zaposlenika je u jutarnjoj smjeni kada je u smjenu malo više od polovice ispitanika. Isključivo popodnevna smjena nije uvedena, a djelatnici koji pružaju njegu korisnicima doma imaju rad u smjenama. Gotovo polovicu zaposlenika u ovakvim ustanovama su medicinsko osoblje, dok ostalo otpada na upravu, djelatnike u održavanju te u kuhinji.

Naima, polovica ispitanika svoj posao u vrijeme pandemije smatra vrlo stresnim dok nešto manje od polovice ga shvaća kao umjeren izvor stresa. Navedeno ukazuje na činjenicu kako se od pojave pandemije razina stresa kod djelatnika u navedenim ustanovama povećala. Ipak, zaposlenici su naveli kako njih skoro dvije trećine ne doživljavaju profesionalan stres, što ukazuje na činjenicu da su im na radnom mjestu prisutne određene preokupacije. Također, gotovo jednak broj ispitanika (dvije trećine) su istaknuli kako proživljavaju stresne situacije ali da iste ne vrše na njih same izravan utjecaj. Dakle, djelatnici nastoje napraviti distinkciju na način da stres koji derivira od posla ne utječe na njihovo psihičko i fizičko stanje. Slijedom navedenog, istraživanje

provedeno na zdravstvenim radnicima u Sjedinjenim Američki državama u 2020. godini istaknulo je kako su se zdravstveni radnici s pojavom pandemije COVID-19 suočili s ekstremnim stresom i doživjeli značajan sukob između svojih dužnosti kao zdravstvenih radnika i brige o sigurnosti za njih same, kao i za njihove pacijente, kolege i obitelji. Također, rezultati ove studije slični su onima koje je osoblje izvijestilo tijekom izbijanja SARS-a 2003. godine i kada se suočilo s epidemijom MERS-CoV. Dakle, psihološke reakcije na ekstremni stres vrlo su česte kod zdravstvenih djelatnika koji se brinu o pacijentima tijekom iznimno zaraznih epidemija/pandemija. (21)

Ipak, djelatnici u relevantnim ustanovama istaknuli su kako osjećaju veliku količinu pritiska zbog posla kojeg obavljaju. Obzirom da se anketa provodila u vrijeme pandemije, evidentan je porast zabrinutosti, razine stresa i pritiska kod djelatnika zbog novonastale situacije. No, ispitani djelatnici se u velikoj većini (njih više od 90%) slažu oko činjenice kako je profesionalan stres sastavni dio svakoga posla, a posebice njihovog obzirom na samu prirodu posla kao i radom sa štíćenicima i nemoćnim osobama.

U dijelu ankete u kojemu se od ispitanika tražilo da ocijene stupanj slaganja s određenim tvrdnjama, polovica djelatnika je istaknula kako im emocionalna iscrpljenost predstavlja srednji ili veliki izvor stresa, dok nešto manje od polovice navodi kako im je malen stres ili nije uopće. Slijedom navedenog tri četvrtine ispitanih djelatnika navelo je kako premorenost i umor za vrijeme pandemije im predstavlja veliki i srednji izvor stresa, dok ostatku ne predstavlja malen izvor. Ovi rezultati prikazuju da je poprilično podvojen stav djelatnika u svezi pandemije i emocionalnih i fizičkih stanja tijekom iste. Naime, subjektivan je način na kojeg se svaki zaposlenik nosi s pandemijom pa je stoga jasno zbog čega je ovakva struktura odgovora na navedena pitanja.

Organizacija rada te odnosi u kolektivu također su ispitani u predmetnoj anketi. Slijedom navedenog, odnosi u radnom kolektivu veliki su i djelomičan stres za 48% djelatnika, dok ostalima ne predstavljaju toliki izvor stresa. Organizacija rada za djelatnike je djelomičan i malen stres kod 65% radnika. Ipak, loša prehrana je kategorija koja uvjerljivo predstavlja najmanji izvor stresa jer gotovo dvije trećine ispitanika se

složilo kako ona ne predstavlja izvor stresa ili je sveden na minimum. Dakle, kvaliteta obroka u ustanovama unatoč izazovima pandemije ostala je na optimalnoj razini.

Osim navedenog, rezultati ankete pokazuju kako u navedenim ustanovama nije prisutna velika razina mobinga jer je manje od 20% ispitanika navelo da im ono predstavlja veliki izvor stresa. Za ostatak ispitanika ono nije stres ili je djelomičan. Slično je i kod manjka sna i lošeg spavanja, gdje gotovo 70% ispitanih osoba tvrdi kako nema problema sa snom. Dakle, pandemija u ovoj sferi nije izvršila utjecaj. Ipak, u vidu pandemija, ista za djelatnike predstavlja popriličan izvor stresa (za njih 53%), dok je ostatak malen izvor stresa ili uopće nije. Na upit o procjeni razine straha od pandemije, umjeren strah je prisutan kod više od polovice zaposlenika, no određeni broj ispitanika tvrdi kako je početan strah od pandemije smanjen s protekom vremena kao i sa cjepivom koje je u vrijeme provođenja ankete već bio u postupku distribucije.

Kao što je prethodno navedeno, radnici u ustanovama za starije i nemoćne osobe su dolaskom pandemije postali radnici koji se nalaze na „prvoj crti obrane“ protiv pandemije COVID 19. Navedeno su potvrdili i zaposlenici u anketi istaknuvši kako je njihovo radno mjesto izloženo pandemiji na način da postoji velika i izrazito velika mogućnost izloženosti te naposljetku oboljenja od COVID 19. Ipak, strah od oboljenja u početku pandemije nije bio toliko izražen kod djelatnika. Najveći strah kojeg u vrijeme početka pandemije su osjećali zaposlenici jest da prenesu bolest svojim ukućanima i bližnjima. Osim navedenog, rezultati ankete pokazuju kako nedostatak zaštitne opreme nije predstavljao preokupaciju za ispitanike, što ukazuje na adekvatnu opremljenost ustanova za borbu protiv pandemije. Informacije u svezi postupanja za vrijeme pandemije ta razne upute kako se nositi s istom većini zaposlenika bile su jasne i dostupne. U upitniku su istaknuli kako im isto ne predstavlja preokupaciju.

Ipak, u toku pandemije strahovi kod zaposlenika su bili drugačiji nego u početku COVID 19. Slijedom navedenog, zaposlenici su bili u velikom strahu od oboljenja. Razlog tomu jest što se u vrijeme provođenja upitnika tek započelo cijepljenje te je na raspolaganju bio samo određen broj doza koji se dijelio po određenim kriterijima. Stoga, djelatnici su imali opravdan strah i nestrpljivost u svezi dobivanja cjepiva u cilju

vlastite zaštite i prevencije širenja pandemije. Strah od prijenosa bolesti ukućanima je također oslabio obzirom da je određen broj ispitanika prebolio COVID 19 ili je član njegove obitelji prebolio.

Učestalo mijenjanje protokola rada u tijeku pandemije za djelatnike nije predstavljao motiv zabrinutosti obzirom da je pandemija trajala određeno vrijeme te su se navikli da nove obrasce postupanja. Vrlo slab, ili gotovo nikakav strah od inspekcijskog nadzora vlada kod ispitanika što ukazuje na činjenicu kako se isti savjesno drže novonastalih pravila postupanja i poštuju sve recentne propise. Povećanje količine administrativnog posla ne predstavlja brigu velikog većini zaposlenika obzirom da je njihov opseg posla vezan za fizičku brigu oko štíćenika. Nekonzistentnost informacija u javnom prostoru u vrijeme trajanja pandemije nije velika preokupacija zaposlenicima. Sve relevantne informacije ustanova dobiva od strane službenih i nadležnih tijela te se iste distribuiraju u sve odjele. Također, gotovo nikakvu zabrinutost djelatnicima ne predstavlja dostupnost zaštitne opreme. Navedeno ukazuje kako su ustanove adekvatno opremljene i kako su svojim djelatnicima omogućile da im bude dostupna sve oprema za neometani rad.

Pandemija COVID 19 izvršila je značajan utjecaj na mentalno, ali i na fizičko zdravlje zaposlenika. Ipak, veći je utjecaj razvidan na mentalno zdravlje što je i razumljivo obzirom da samu prirodu posla i činjenicu da je većina zaposlenika u izravnom kontaktu sa starijim i nemoćnim osobama koje predstavljaju vrlo rizičnu skupinu potencijalno oboljelih od COVID 19.

Obzirom na prednje naveden utjecaj pandemije na fizičko i mentalno zdravlje, zaposlenici su istaknuli kako su tijekom pandemije proživljavali određene simptome. Tako su glavobolju zaposlenici imali vrlo rijetko, tjeskobu također. Iritabilnost je bila prisutna u vrlo malenom intenzitetu. Dvije trećine ispitanika kako vrlo rijetko ili nikada nisu bili nervozni, a nešto više njih nije osjećalo nikakve želučane tegobe. Simptome koje su najmanje osjećali zaposlenici tijekom pandemije bili su mučnina, povraćanje te respiratorni problemi. Nesanica je bila prisutna kod određenog manjeg broja zaposlenika. Pogoršanje simptoma bolesti od kojih su prije bolovali nije zabilježeno.

Naime, velika većina ispitanika (njih preko 80%) istaknula je kako nisu primijetili nikakve zdravstvene probleme od pojave pandemije i tijekom njezina trajanja.

U odnosu na prednje, u studiji koja je provedena u Aziji, tijekom pandemije COVID-19, najčešći fizički simptomi koje je prijavila opća populacija u 7 zemalja bili su glavobolja (23,13%), kašalj (21,86%) i grlobolja (19,29%). Navedeno predstavlja odmak od rezultata dobivenih od anketiranih domova obzirom da zaposlenici nisu imali naveden simptome tijekom trajanja pandemije. Ova multinacionalna studija na 7 MIC-ova (zemalja srednjeg dohotka - Kina, Iran, Malezija, Pakistan, Filipini, Tajland i Vijetnam) u Aziji pokazala je da su Tajlandčani prijavili najviše prosječne ocjene anksioznosti, depresije i stresa prema IES-R i DASS-21. Nasuprot tome, Vijetnamci su prijavili najniže prosječne ocjene na skalama anksioznosti, depresije i stresa. Čimbenici rizika za nepovoljno mentalno zdravlje uključuju dob <30 godina, visoko obrazovanje, neoženjen i odvojen status, diskriminaciju u drugim zemljama, kontakt s osobama oboljelim od COVID-19 i zabrinutost zbog COVID-19. Zaštitni čimbenici za mentalno zdravlje uključuju muški spol, boravak s djecom, boravak sa 6 ili više osoba, zaposlenje, povjerenje u vlastite liječnike koji dijagnosticiraju COVID-19, velika vjerojatnost preživljavanja COVID-19, trošenje manje vremena na zdravstvene informacije, higijenu ruku vježbajte i nosite masku za lice. (22)

Svakodnevno obavljanje radnih aktivnosti od pojave pandemije promijenilo je pojedine ili gotovo u cijelosti neke određene stvari što je razumljivo obzirom da niz promjena koje je pandemija donijela sa sobom. Način odijevanja zaposlenika doživjelo je određene promjene no ipak je najveća promjena obveza nošenja zaštitnih maski.

U pogledu odnosa u kolektivu, pojava pandemije izvršila je određeni utjecaj na iste te potaknula određene promjene. Najveće promjene radi pandemije su u području organizacije rada. Naime, obzirom da je pandemija zahvatila pojedine štićenike, potrebno je bilo pojačati nadzor nad svim štićenicima te voditi detaljniju brigu o njima te intenzivno pratiti njihovo zdravstveno stanje. Istraživanje provedeno u Republici Hrvatskoj, u svibnju 2020. godine putem elektronske verzije upitnika, u svezi promjena u organizaciji rada u zdravstvenom sustavu za vrijeme pandemije koronavirusom

pokazalo je kako se isto odrazilo na percepciju i zadovoljstvo kod poslova koje obavljaju zdravstveni djelatnici. U navedenom istraživanju 43% zdravstvenih djelatnika navelo je kako su se svi segmenti (organizacijski i sadržajni) njihovog posla promijenili tijekom trajanja pandemije. S druge strane, 29% ispitanika navelo je kako su se dogodile promjene samo u organizaciji rada, a njih 7% je primijetilo promjene kod djelokruga rada. Osim navedenog, 10% ispitanika istaknulo je kako nije došlo do promjena u njihovom radu, dok njih 9% je navelo promjene kod međuljudskih odnosa kao najviše očiti faktor. (23)

Što se tiče cijepljenja, nekoliko ispitanika je izjavilo kako su isto već primili. Mimo njih, ostatak ispitanika naveo je kako će se cijepiti odmah po pozivu a postoji i određen broj onih koji će cjepivo primiti nakon što vide kakve budu reakcije populacije na isto. Smatra se kako su ovo odluke koje su donesene u cilju prevencije, obzirom da su stavovi ispitanika o cjepivu poprilično skeptični. Ipak, savjesnost zaposlenika nalaže im da ipak se cijepe u cilju sprječavanja pandemije te vlastite zaštite kao i zaštite bližnjih. Na tezu kako su cjepiva sigurna i najbolji su način za okončanje pandemije gotovo polovica ispitanika se s istim nije složila. Razlog tomu je što u vrijeme ispunjavanja ankete u mediji se širio veliki broj podvojenih informacija u svezi cjepiva te su brojna bila još u nekim „eksperimentalnim“ fazama, a brzalo se sa cijepljenjem što većeg broja ljudi u cilju sprječavanja pandemije. Slijedom iznesenog, gotovo 90% ispitanika je izjavio u upitniku kako ne vjeruju cjepivima. Sa tvrdnjom kako rizici postoje te da svatko mora za sebe procijeniti veliki broj zaposlenika se nije složio što daje zaključiti kako su unatoč činjenici da ne vjeruju cjepivima, zaposlenici smatraju kako se ljudi trebaju cijepiti u cilju otklona rizika te da ne bi trebali biti suprotnih stavova u svezi primanja cjepiva. Polovica zaposlenika smatra kako je cjepivo prihvatljivo za stariju populaciju no ne za mlade i zdrave osobe, no ipak druga polovina smatra kako je isto prihvatljivo za sve generacije.

U pogledu organizacija edukacija za zaposlenike, mišljenja sam kako bi se zaposlenicima na tjednoj razini trebalo davati naputke za tekući tjedan o načinima postupanja na njihovim radnim mjestima, kao i o općenitoj organizaciji rada te ih obavijestiti ukoliko dolazi do nekakvih promjena u bilo kojoj sferi. Edukacije su

potrebne kako bi zaposlenici primali recentne i aktualne podatke i informacije i kako bi protok rada tekao bez problema. Sustav obrazovanja djelatnika također je područje kojem zdravstvene ustanove trebaju posvetiti pažnju. Naime, potrebno je poticati ustanove da svoje djelatnike kontinuirano šalju na edukacije i seminare kako bi bili u toku s aktualnostima u zdravstvu koje su povezane s njihovom domenom rada, ali i kako bi stekli nova znanja i vještine.

Zaposlenici doma starije osobe „Mali Kartec“ na Krku i doma za starije osobe „Volosko“ u Opatiji pandemiju COVID 19 vrlo ozbiljno shvaćaju, ali se iste ne boje. Pojedinci osjećaju veliki strah, dok manji broj njih ju smatra bolešću kao i svaka druga. Više od dvije trećine zaposlenika istaknuli su kako su bili u kontaktu sa zaraženom osobom i da su istoga bili svjesni. Ipak, gotovo 60% njih nije završilo u samoizolaciji, a manji broj je bio izolaciji jednom. 70% zaposlenika nije preboljelo COVID 19, dok su ostali u većini preboljeli blaži oblik istog. Manji broj imao je teže simptome, a nekoliko ispitanika nije sigurno. COVID 19 u većini nisu preboljeli obitelji zaposlenika (njih oko 60%), dok je ostatak imalo umjeren ili teži oblik. Samo je par slučajeva sa smrtnom posljedicom. Osim navedenog, unutar ustanove zabilježeno je više slučajeva oboljenja od COVID 19. Dakle, u obje ustanove došlo je do proboja pandemije.

S druge strane, prikupljeni podatci iz svijeta navode kako su u domovima gdje se vrši dugotrajna skrb između 19% i 72% svih smrtnih slučajeva bili povezani sa koronavirusom. Zdravstveni i socijalni sektor dokazali su svoju međuovisnost onda kada su nestašice u zdravstvu postale prepreke u smještaju i zbrinjavanju najosjetljivijih osoba. Također je istaknuto kako nedostatak standardiziranih smjernica, odstupanja između javnog i privatnog sektora, nedovoljno financiranja i mnoge druge utvrđene nepravilnosti dovele su do dramatičnog ishoda za štićenike staračkih domova. (24) Osim navedenog, istraživanje koje je obuhvatilo djelatnika socijalne skrbi u Engleskoj istaknulo je kako socijalni radnici spadaju u profesionalne skupine s najvećim rizikom od smrtnosti od COVID-19. Istraživanje je utvrdilo kako ova skupina (kućni radnici i kućni njegovatelji) čini najveći udio (76%) smrtnih slučajeva od COVID-19. Na izbijanje COVID-19 u domovima za njegu može utjecati više čimbenika, uključujući prijenos u zajednici, kao i infekcije pokupljene tijekom boravka u bolnici. Njihova

analiza pokazala je da se između 17. ožujka i 30. travnja 2020. godine otpust iz bolnica u domove za njegu smanjio u Engleskoj na 86% povijesnog prosjeka. (25)

U kontekstu prethodno navedenog, Dom za starije i nemoćne osobe u Vinkovcima u svojem Izvješću o radu Doma za 2020. godinu navelo je kako je prodorom koronavirusa u listopadu 2020. godine došlo do promjene radnog vremena Doma te su tijekom 2020. godine primljena 24 nova štićenika, dok ih 5 napustilo ustanovu. Ipak, Ustanova je u 2020. godini primila 16 skrbnika manje nego u odnosu na 2019. godinu. Rezultanta toga je pojava pandemije i nemogućnost zaprimanja novih korisnika u pojedinim dijelovima godine. Ukupno je 49 štićenika preminulo tijekom 2020. godine i navedeno predstavlja veliko povećanje od 18 umrlih u odnosu na 2019. godinu čime se očituje izravan utjecaj pandemije. (26)

Ispitanici su istaknuli kako smatraju da pandemija COVID 19 je trajnog karaktera, te jedna trećina smatra kako nikada neće nestati dok druga trećina njezin nestanak procjenjuje za nekih tri do pet godina. Manji broj se nada ranijem nestanku pandemije. Ipak, zaposlenici su se u većini složili oko činjenicu da nisu očekivali ovoliki dalekosežan utjecaj pandemije. Ista je utjecala na sve sfere društvenog života te će ostaviti dugoročne posljedice na cijelo čovječanstvo.

Rezultati istraživanja pokazuju da su, neovisno o tome u kojem odjelu su ispitanici zaposleni, različiti stresori u različitim intenzitetima prisutni. Naime, očituju se u organizaciji rada, nošenju zaštitnih maski, straha od prijenosa zaraze bližnjima i sl. Navedene kategorije predstavljaju osnovne izvore profesionalnom stresa prema mišljenju zaposlenika u domovima za starije i nemoćne osobe.

Sudionici istraživanja u Jordanu istaknuli su kako je psihološki učinak COVID-19 pandemije na njihovo psihičko i mentalno zdravlje vrlo velik. Gotovo 70% ispitanika navedenog istraživanja bile su medicinske sestre. Ispitanici su naveli kako kod njih nakon pojave pandemije postoje znaci izrazito teške depresije (40%), iznimno teške anksioznosti (60%) te ozbiljne uznemirenosti (35%). Ispitani zdravstveni radnici smatrali su da je socijalna podrška obitelji i prijatelja važna tijekom pandemije te su

pokazali potrebu za povećanom društvenom podrškom kako bi se prilagodili psihološkom stresu. (27)

Unatoč svemu, još 10% ispitanika osjeća visok strah za većinu iznesenih teza, a njih 20% malen strah što je slično sa istraživanjima u Aziji. Istraživanja u Aziji istaknula su kako je značajno da je tijekom pandemije COVID-19 medicinsko osoblje na prvoj liniji imalo veće poremećaje mentalnog zdravlja (ocjenu straha, anksioznosti i depresije) od administrativnog osoblja. Osoblje visokog rizika (koje radi na odjelima za respiratorne bolesti, hitne slučajeve, odjele intenzivne njege i zarazne bolesti) imalo je dva puta veću vjerojatnost da će patiti od anksioznosti i depresije od nekliničkog osoblja (koje radi u administrativnom, tehnički rad). Visokorizično i niskorizično (radeći na drugim kliničkim odjelima) kliničko osoblje imalo je veći strah od nekliničkog osoblja. U studiji je 90% zdravstvenih radnika osjećalo strah od COVID-19, a zdravstveni radnici koji su sami izjavili da su preopterećeni poremećajima mentalnog zdravlja imali su manju vjerojatnost da će primiti primljene pacijente. Značajno je u usporedbi s zdravstvenim radnicima koji nisu prijavili poremećaje mentalnog zdravlja, zdravstveni radnici preplavljeni strahom i tjeskobom navodno su imali značajno veće stope higijene ruku. Iako nije utvrđeno da su poremećaji mentalnog zdravlja zdravstvenih radnika povezani s praksama fizičkog distanciranja, fizičko distanciranje u bolnici zabilježeno je velikom stopom. (28)

Rezultati provedenog istraživanja ukazuju na potrebu za smanjivanjem izvora stresa na radnom mjestu, a koje se pojavom pandemije povećao. Navedeno je moguće ostvariti efektivnim načinom organizacije rada svake pojedine ustanove za brigu o starijim i nemoćnim osobama. Osim toga, navedeno se može postići popunjavanje kadra adekvatnim zaposlenicima kao i njihovom konstantnom edukacijom i informiranjem.

4. ZAKLJUČAK

Djelatnici u zdravstvenom sustavu na dnevnoj su razini izloženi stresu poslova koje vrše. Uzrok navedenog profesionalnog stresa leži u samoj zahtjevnosti radnog mjesta pojedinih zaposlenika, ali i u činjenici kako navedeni poslovi često rezultiraju nedostatkom slobodnog vremena, vještina ali i društveno podršci koja bi na poslu trebala biti pružena. Nedostatkom navedenog dolazi do stvaranja osjećaja nezadovoljstva, izmorenosti pa sve po pojave određenih bolesti koje rezultiraju nedovoljno kvalitetnim obavljanjem poslova u zdravstvenoj sferi. U takvim situacijama djelatnici nerijetko odlaze na bolovanja ili donesu odluku o promjeni zanimanja.

Medicinske sestre koje rade u domovima za starije osobe doživljavaju kao izvor stresa sljedeće: organizaciju (nedostatak stručnog osoblja i rad u smjenama), prirodu posla (uključujući česta iskustva smrti korisnika), briga o pacijentima s mentalnim problemima (npr. oni koji pate od Alzheimerove bolesti) i komunikacija s članovima obitelji. Sudionici studije imenovali su sljedeće fizičke pokazatelje stresa: znojenje, probavni problemi, gubitak apetita, poteškoće sa spavanjem, bolovi u trbuhu, glavobolje, umor i aritmija. Psihološke posljedice stresa očitovale su se u osjećajima tuge i depresije, nervozi i napetosti.

Neki od zaštitnih čimbenika u suočavanju s identificiranim izvorima stresa su aktivno sučeljavanje, radno okruženje i formalna podrška. Stres kod profesionalnih radnika koji se brinu za starije osobe relativno je neistraženo područje, pa dobiveni rezultati mogu poslužiti kao uvid u ključna pitanja i područja za poboljšanje domova. S tim u vezi, posebno je važno uvesti stručno pomoćno osoblje kako bi se osigurao kvalitetan rad. Također, nalazi se mogu koristiti kao polazna točka i smjernice za daljnja istraživanja na polju stresa s kojima se suočavaju profesionalni njegovatelji koji rade sa starijim osobama.

Uvažavajući nužnost istraživanja na zdravstvenim radnicima koji su uključeni u liječenje bolesnika s COVID-19, bilo je presudno imati odgovarajući, a dovoljno kratki upitnik za takvu svrhu. Predstavljeni upitnik kombinacija je dvaju postojećih inventara i

nekoliko predmeta koje je konstruirao istraživač, posebno za COVID-19, a koji su istraživači odobrili za procjenu anksioznosti, stresa, depresije i izgaranja kod zdravstvenih radnika. Rezultati ove studije pokazali su da postoji određena razina stresa, anksioznosti i depresije među zdravstvenim radnicima koji su uključeni u pandemiju COVID-19.

Provedena anketa imala je ponešto blaže rezultate u pogledu proživljavanja stresnih situacija i doživljaju profesionalnog stresa općenito od one proveden u zemljama Azije. Razlog tomu može ležati u činjenici kako je ono regija iz koje je virus potekao i isti se ondje razvio i ostavio veliki utisak i rastući broj žrtava. Osim navedenog, brojne mutacije i „sojevi“ virusa potiču iz navedenih područja pa isto također predstavlja značajan izvor stresa. Ipak, radnici u ustanovama za starije i nemoćne osobe u Republici Hrvatskoj pandemiju su spremno dočekali, imali su uz sebe jasne i transparentne upute, jasni prikaz nove organizacije rada te pristup potrebnoj opremi i zaštitnim maskama. Osim navedenog, kao zdravstveni radnici imali su i prioritet cijepljenja.

Istraživanja koja su do sada provedena na području Republike Hrvatske a koja su temeljena na profesionalnom stresu djelatnika u području pružanja zdravstvene skrbi nisu dostatna. Razlog tomu su neprestane fluktuacije i obrati u tijeku same pandemije, ali i općenito nedovoljnoj pažnji koja se posvećuje navedenom području. Naime, navedeno područje rada je veoma bitno i neizostavno za normalnu funkciju ustanova za starije i nemoćne osobe te se veća pažnja treba posvetiti rješavanju eventualnih problema koji nastaju u njima promjenom društvenih okolnosti.

Zaključno, djelatnici u domovima za starije i nemoćne osobe, posebice medicinski djelatnici, putem stečenih znanja ali i edukacija i usvajanjem novih vještina u svom radu imaju mogućnost da se lakše prilagode stresnim događajima. Održavanjem kontinuiteta u komunikaciji, jasnim postavljanjem protokola i ciljeva, pridržavanjem mjera i uputa te drugim obrascima ponašanja moguće je uvelike smanjiti razinu stresa, olakšati obavljanje posla te donošenje odluka a sve to u cilju postizanja optimalne radne atmosfere u radnom kolektivu kao i postizanju osobnih ciljeva te povećanje razine zadovoljstva u radu.

5. LITERATURA

1. Russo, A., Paštar, A., Slišković, A., Urlić, I., Škare, Z, Mulić, R, Stress among anesthesiology nurses/technicians working in the intensive care unit (ICU): Experience and comparisons, *Prychiatra Danubina*, Zagreb, 2020, vol. 32, suppl. 1, str. 47 – 52.
2. Selye H. A Syndrome Produced by Diverse Nocuous Agents, *Nature*, 1936;br. 138.
3. Lazarus RS, Folkman S. *Stress, Appraisal and Coping*, New York: Springer Publishing Company; 1984.
4. Havelka M. *Zdravstvena psihologija*. Zagreb: Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu; 1998
5. Ekić, S., Profesionalni stres kod medicinskih sestara i tehničara. *JAHS*. 2016; br. 2., str. 39-46.
6. Havelka M. *Zdravstvena psihologija*. Zagreb: Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu; 1990.
7. Pintarić, L., Kemeter, D., *Mobbing in the workplace*, Međimursko veleučilište u Čakovci, 2017.
8. Hranj, I., *The role of Trade Unions in protect the dignity of workers*, Udruga za pomoć i edukacija žrtava mobbinga, 2018.
9. Soltanmorandi, Y., Ansari, A., Heidari, S.H., *Occupational stress among operating room nurses of hospitals affilated to Kerman universities of medical sciences*, Johe, 2017.
10. Fang-Li, K., Pei-Hsuan, Y., Hsin-Tien, H., Che-Yu, S., Chun-Hsien, C., I-Jeng, Y., Yen-Hung, W., Li-Chin, C., *Survey on perceived work stress and its influencing factora among hospital staff during the COVID-19 pandemic in Taiwan*, Wiley online library, Taiwan, 2020., str. 1 – 9.
11. *Koronavirus.hr*, *Koronavirus – statistički pokazatelji za Hrvatsku i EU*, datum pregleda: 30.07.2021., online: <https://www.koronavirus.hr/koronavirus-statisticki-pokazatelji-za-hrvatsku-i-eu/901>
12. Almutairi A.F., Adlan A.A., Balkhy H.H., Abbas O.A., Clark A.M., *It feels like I'm the dirtiest person in the world.”: exploring the experiences of healthcare*

- providers who survived MERS-CoV in Saudi Arabia. *J Infect Public Health* 11, 2018., str. 187–19
13. Lancee W.J., Maunder R.G., Goldbloom D.S., Prevalence of psychiatric disorders among Toronto hospital workers 1 to 2 years after the SARS outbreak. *Psychiatr Serv* 59, 2008., str. 91–95.
  14. Hong X, Currier G.W., Zhao X., Jiang Y., Zhou W., Wei J., Posttraumatic stress disorder in convalescent severe acute respiratory syndrome patients: a 4-year follow-up study. *Gen Hosp Psychiatry* 31, 2008, str. 546–554.
  15. Elshaer N.S.M., Moustafa M.S.A., Aiad M.W., Ramadan M.I.E., Job stress and burnout syndrome among critical care healthcare workers. *Alexandria J Med* 54, 2018, str. 273–277.
  16. Bakker A.B., Le Blanc P.M., Schaufeli W.B., Burnout contagion among intensive care nurses. *J Advanced Nursing* 51, 2005, str. 276–287.
  17. Barvikova J., Long-term Care in the Czech Republic: On the Threshold of Reform. In: Oesterle, A. (ed.) *Long-term Care in Central and South Eastern Europe*, Peter Lang Publishing Group, Frankfurt, 2010., str. 81-103.
  18. Žganec, N., Rusac, S., Laklija, M.: Trendovi u skrbi za osobe starije životne dobi u Republici Hrvatskoj i u zemljama Europske unije, *Revija za socijalnu politiku*, 15, 2008., str. 171-188.
  19. Talaee N., Varahram M., Jamaati H., Salimi a., Attarchi M., Kazempour M., Sadr M., Hassani S., Farzanegan B., Monjazebi F., Seyedmehi S.M., Stress and burnout in health care workers during COVID-19 pandemic: validation of a questionnaire, *Journal of Public Health: From Theory to Practice*, Springer-Verlag GmbH Germany, Njemačka, 2020., str. 1 – 6.
  20. Matsumoto, S., Yamaoka, K., Thi Nyugen, H.D., Thi Nyugen, D., Nagai, M., Tanuma, J., Mizushima, D., Van Nyugen, K., Ngoc Pham, T., Oka, S., Validation of the Brief Coping Orientation to Problem Experinced (Brief COPE) inventory, *Global Health & Medicine*, 2020., br. 6., str. 374 – 383.
  21. Rose, S., Hartnett, J., Pillai, S., Healthcare worker’s emotions, perceived stressors and coping mechanisms during the COVID-19 pandemic, *Plos One*, 2021, str. 1 – 12.

22. Wang, C., Tee, M., Roy, A. E., Fardin, M. A., Srichokchatchawan, W., Habib, H. A., Tran, B. X., Hussain, S., Hoang, T., Le, X. T., Ma, W., Pham, H. Q., Širazi, M., Kuruchittham, V., The impact of COVID-19 pandemic on physical and mental health of Asians: A study of seven middle-income countries in Asia, Plos One Journal, 2021., str. 1 – 20.
23. Tokić, A., Gusar, I., Ivanišević Nikolić, M., Zadovoljstvo poslom zdravstvenih djelatnika za vrijeme pandemije izazvane virusom COVID-19, 2020, 22. dani psihologije u Zadru, str. 163.
24. Thompson, D.C., Barbu, M.G., Beiu, C., Popa, L.G., Mihai, M.M., Berteanu, M., Popescu, M.N., The Impact of COVID-19 Pandemic on Long-Term Care Facilities, Hidawi – BioMed research International, 2020.
25. Hodgson, K., Grimm, F., Vestesson, E., Brine, R., Deeny, S., Briefing: Adult social care and COVID-19, The health foundation, 2020.
26. Izvješće o radu Doma za starije i nemoćne osobe Vinkovci za 2020. godinu, Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb Vukovarsko – srijemske županije, 2021., datum pregleda: 12.09.2021., online: http://www.vusz.hr/Cms_Data/Contents/VSZ/Folders/dokumenti/sjednice/sjednica2021/2-sjednica-skupstine-15-07-2021/~contents/RR3J9XFANGH7LL3T/tocka9.pdf
27. Alnazy, E., Khraisat, M.K., Al-Bashaireh, A.M., Bryant, C.L., Anxiety, depression, stress, fear and social support during COVID-19 pandemic among Jordanian healthcare workers, Plos One, 2021, br.3.
28. Thatrimontrichai, A., Weber, D. J., Apisarntharak, A., Mental Health among healthcare personnel during COVID-19 in Asia: A systematic review, Journal of the Formosan Medical Association, 2021, vol. 120., br. 6., str. 1296 – 1304.

6. PRILOZI

Prilog A: Popis ilustracija

Slike

Slika 1. Dobna skupina ispitanika, str. 13.

Slika 2. Spol ispitanika, str. 13.

Slika 3. Razina završenog školovanja ispitanika, str. 14.

Slika 4. Radni staž u zdravstvu, str. 14.

Slika 5. Radno vrijeme ispitanika, str. 15.

Slika 6. Radno mjesto, str. 15.

Slika 7. Dojam o stresu na poslu, str. 16.

Slika 8. Tvrdnje u svezi procijene stupanja slaganja sa određenim tvrdnjama u svezi stresa na poslu – 1. dio, str. 17.

Slika 9. Tvrdnje u svezi procijene stupanja slaganja sa određenim tvrdnjama u svezi stresa na poslu – 2. dio, str. 18.

Slika 10. Uzroci profesionalnog stresa – 1. dio, str. 19.

Slika 11. Uzroci profesionalnog stresa – 2. dio, str. 20.

Slika 12. Uzroci profesionalnog stresa – 3. dio, str. 21.

Slika 13. Strah od COVID 19 pandemije, str. 21.

Slika 14. Izloženost radnog mjesta riziku oboljenja od COVID 19, str. 22.

Slika 15. Najveće preokupacije u početku pandemije – 1. dio, str. 22.

Slika 16. Najveće preokupacije u početku pandemije – 2. dio, str. 23.

Slika 17. Trenutna najveća okupacija u svezi pandemije – 1. dio, str. 24.

Slika 18. Trenutna najveća okupacija u svezi pandemije – 2. dio, str. 25.

Slika 19. Trenutna najveća okupacija u svezi pandemije – 3. dio, str. 26.

Slika 20. Utjecaj COVID 19 na mentalno i fizičko zdravlje, str. 26.

Slika 21. Proživljeni simptomi tijekom pandemije COVID 19 – 1.dio, str. 27.

Slika 22. Proživljeni simptomi tijekom pandemije COVID 19 – 2.dio, str. 28.

Slika 23. Proživljeni simptomi tijekom pandemije COVID 19 – 3.dio, str. 29.

Slika 24. Proživljeni simptomi tijekom pandemije COVID 19 – 4.dio, str. 29.

- Slika 25. Promjene radnih aktivnosti od pojave pandemije COVID 19, str. 30.
- Slika 26. Područja rada s najvećim promjenama od pojave pandemije COVID 19 – 1. dio, str. 31.
- Slika 27. Područja rada s najvećim promjenama od pojave pandemije COVID 19 – 2. dio, str. 31.
- Slika 28. Planiranje cijepljenja, str. 32.
- Slika 29. Stav u vezi cijepljenja – 1. dio, str. 33.
- Slika 30. Stav u vezi cijepljenja – 2. dio, str. 33.
- Slika 31. Doživljaj pandemije COVID 19, str. 34.
- Slika 32. Upit u svezi kontakta sa zaraženom osobom, str. 34.
- Slika 33. Samoizolacija, str. 35.
- Slika 34. Preboljenje COVID 19, str. 35.
- Slika 35. COVID 19 preboljenje bližnjih, str. 36.
- Slika 36. Zaraženi unutar ustanove, str. 36.
- Slika 37. Nestanak i slabljenje pandemije, str. 37.
- Slika 38. Utjecaj pandemije, str. 37.

Prilog B: Anketni upitnik

Profesionalni stres zaposlenika u Ustanovama za starije i nemoćne osobe tijekom pandemije COVID 19

*Obavezno

Kojoj dobnoj skupini pripadate? *

- 18 - 30
- 31 - 45
- 46 - 60
- 61 - 70
- 71 i više

Kojeg ste spola? *

- Žensko
- Muško

Koja je Vaša najviša razina završenog školovanja? *

- Osnovna škola
- Srednja škola
- Srednja škola medicinskog smjera
- Fakultet
- Medicinski fakultet ili Fakultet zdravstvenih studija

Koliko godina radnog staža imate u zdravstvu? *

- Manje od 1 godine
- 1 - 3 godine
- 4 - 7 godina
- 8 - 10 godina
- 11 godina i više

Kakvo je Vaše radno vrijeme? *

- Tri smjene naizmjenično
- Samo ujutro
- Samo popodne
- Ujutro i popodne

U kojem odjelu ste zaposleni? *

- Uprava
- Medicinsko osoblje (medicinske sestre i dr.)
- Liječnici
- Poslovi održavanja
- Kuhinja

Smatrate li svoj posao stresnim? *

- Uopće nije stresan
- Umjereno stresan
- Vrlo stresan

Procijenite stupanj slaganja sa sljedećim tvrdnjama: *

	Slazem se u potpunosti	Ne slazem se	Uopće se ne slazem	Djelomično se slazem
Ne doživljam profesionalni stres	☐	☐	☐	☐
Proživljam stresne situacije, ali nemaju izravan utjecaj na mene	☐	☐	☐	☐
Posao koji obavljam stvara mi veliki pritisak	☐	☐	☐	☐
Profesionalni stres je dio svakog posla	☐	☐	☐	☐

Koji je Vaš najveći uzrok profesionalnog stresa? *

	Nije mi stres	Mali stres	Srednji ili djelomični stres	Veliki stres
Emocionalna iscrpljenost	☐	☐	☐	☐
Umor i premorenost	☐	☐	☐	☐
Odnosi u radnom kolektivu	☐	☐	☐	☐
Organizacija rada	☐	☐	☐	☐
Loša prehrana	☐	☐	☐	☐
Mobing na poslu	☐	☐	☐	☐
Manjak sna i loše spavanje	☐	☐	☐	☐
COVID 19 pandemija	☐	☐	☐	☐

Procijenite Vaš strah od COVID 19 pandemije? *

- Uopće me nije strah
- Na početku sam imao / imala strah sada ga više nemam
- Imam umjereni strah
- Imam veliki ili izraziti strah

U kojoj mjeri smatrate da je vaše radno mjesto izloženo riziku oboljenja od COVID 19 pandemije? *

- Gotovo da nije izloženo
- Postoji mala mogućnost izloženosti
- Postoji velika mogućnost izloženosti
- Postoji izrazito velika mogućnost izloženosti

Koja je bila Vaša najveća preokupacija na radnom mjestu u vrijeme početka pandemije COVID 19 u 3-4 mjesecu 2020? *

(Ocjena 1 - nije me brinulo dok 5 - izuzetno sam bio / bila zabrinut)

	1	2	3	4	5
Strah da ne obolim	☐	☐	☐	☐	☐
Strah da ne prenesem bolest ukućanima	☐	☐	☐	☐	☐
Izloženost zbog nedostatka zaštitne opreme	☐	☐	☐	☐	☐
Nedostatak informacija i uputa za rad	☐	☐	☐	☐	☐

Koja je trenutno (unatrag mjesec dana) Vaša najveća preokupacija na radnom mjestu u svezi COVID 19 pandemije? *

(Ocjena 1 - nije me brinulo dok 5 - izuzetno sam bio / bila zabrinut)

	1	2	3	4	5
Strah da ne obolim	☐	☐	☐	☐	☐
Strah da ne prenesem bolest ukućanima	☐	☐	☐	☐	☐
Učestalo mjenjanje protokola rada	☐	☐	☐	☐	☐
Učestali inspekcijski nadzori	☐	☐	☐	☐	☐
Veća količina administrativnog posla	☐	☐	☐	☐	☐
Nekonzistentnost informacija u javnom prostoru	☐	☐	☐	☐	☐
Dostupnost zaštitne opreme	☐	☐	☐	☐	☐

Na koje elemente Vašeg mentalnog i fizičkog zdravlja je utjecala COVID 19 pandemija? *

	Nije utjecala	Malo je utjecala	Srednje je utjecala	Izrazito je utjecala
Na mentalno zdravlje	☐	☐	☐	☐
Na fizičko zdravlje	☐	☐	☐	☐

Koje ste od navedenih simptoma najviše proživjeli tijekom pandemije COVID 19? *

	Nikad	Rijetko	Često	Vrlo često
Glavobolja	☐	☐	☐	☐
Tjeskoba (napetost)	☐	☐	☐	☐
Iritabilnost	☐	☐	☐	☐
Nervoza	☐	☐	☐	☐
Želučane tegobe	☐	☐	☐	☐
Mučnina i povraćanje	☐	☐	☐	☐
Respiratorni simptomi	☐	☐	☐	☐
Nesanica	☐	☐	☐	☐
Pogoršanje simptoma bolesti od koje sam prethodno bolovao / bolovala	☐	☐	☐	☐
Nisam primijetio / primijetila nikakve zdravstvene probleme	☐	☐	☐	☐

U kojoj mjeri se Vaše svakodnevno obavljanje radnih aktivnosti promijenilo od pojave pandemije COVID 19? *

- U vrlo malo mjeri
- Ostalo je isto
- Pojedine stvari su se promijenile
- Gotovo se u cijelosti promijenilo

Prema Vašem mišljenju, koje je područje rada na Vašem radnom mjestu doživjelo najviše promjene od pojave pandemije COVID 19? *

	Uopće se ije promijenilo	Promijenilo se malo	Promijenilo se značajno	U potpunosti se promijenilo
Način odijevanja (zaštitna odjela)	☐	☐	☐	☐
Obavezno korištenje zaštitnih maski	☐	☐	☐	☐
Odnosi u kolektivu	☐	☐	☐	☐
Organizacija rada	☐	☐	☐	☐

Planirate li se cijepiti? *

- Da, čim stigne cjepivo
- Da, kada vidim kakve su reakcije na cjepivo
- Vjerojatno se neću cijepiti
- Sigurno se neću cijepiti

Planirate li se cijepiti? *

- Da, čim stigne cjepivo
- Da, kada vidim kakve su reakcije na cjepivo
- Vjerojatno se neću cijepiti
- Sigurno se neću cijepiti

Koji je Vaš stav u vezi cijepljenja RNK cjepivom protiv COVID 19? *

	Uopće se ne slažem	Ne slažem se	Slažem se	U potpunosti se slažem
Cjepiva su sigurna i najbolji su način za okončati epidemiju	☐	☐	☐	☐
Ne vjerujem cjepivima	☐	☐	☐	☐
Postoje rizici, svatko treba procijeniti za sebe	☐	☐	☐	☐
Cjepivo je prihvatljivo za stariju populaciju, ali nije za mlade i zdrave osobe	☐	☐	☐	☐

Kao djelatnici u području zdravstva, kako doživljavate pandemiju COVID 19? *

- Bolest kao i svaka druga
- Vrlo ozbiljno shvaćam, ali se ne bojim
- U velikom sam strahu za sebe i svoje bližnje

Jeste li bili u izravnom kontaktu s osobom koja je zaražena COVID 19? *

- Da
- Ne
- Nisam siguran / sigurna

Jeste li za vrijeme COVID 19 pandemije bili u samoizolaciji? *

- Da, jednom
- Da, nekoliko puta
- Ne

Jeste li prebolili COVID 19? *

- Da, blagi oblik
- Da, umjeren ili teži oblik
- Nisam
- Nisam siguran / sigurna

Da li je prebolio COVID 19 netko od Vaših bližnjih? *

- Da, blagi oblik
- Da, umjeren ili teži oblik
- Nije prebolio
- Preminuo od COVID-a

Da li je unutar ustanove bilo zaraženih? *

- Nije
- Da, jedan ili nekoliko slučajeva
- Da, više slučajeva

Kada smatrate da će pandemija COVID 19 oslabjeti ili nestati? *

- U sljedećih nekoliko mjeseci
- 1 do 2 godine
- 3 do 5 godina
- Nikad neće nestati

Jeste li mislili da će COVID 19 pandemija imati ovoliki dalekosežan utjecaj na populaciju gotovo cijelog svijeta? *

Da

Ne